

Soile Sihvo

ILLAN URHEILUANTI

Urheiluruudun sisällöllinen muutos 1963 – 2000

Jyväskylän yliopisto
Liikunnan sosiaalitieteiden laitos
Liikuntasosiologian pro gradu
-tutkielma
Syksy 2000

Soile Sihvo
Jyväskylän yliopisto
Liikunnan sosiaalitieteiden laitos
Liikuntasosiologian pro gradu -tutkielma
Syksy 2000

ILLAN URHEILUANTI

Urheiluruudun sisällöllinen muutos 1963 - 2000

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen kohteena on Yle TV-ykkösen urheilun uutisohjelma Urheiluruutu. Työssä tarkastellaan ohjelman sisällön muuttumista sen lähes nelikymmenvuotisella esittämisaikajalla. Tutkimus perustuu harkittuun otokseen Urheiluruudun kuvanauhoista ajanjaksolla 1963-2000. Valitut kuvanauhat analysoitiin sekä määrällisen että laadullisen sisällönanalyysin menetelmin.

Urheilun saapuminen televisioon herätti alussa, samoin kuin vieläkin, sekä hyväksyviä että paheksuvia mielipiteitä. Kisajärjestäjille se merkitsi pääsylipputulosten menettämistä, sekä kilpailijoiden ja toimitsijoiden pulaa television houkutellessa ihmiset ääreensä. Pelättiin urheilun harrastamisenkin vähenevän, jos vapaa-ajalla televisioitua urheilun katsominen syrjäyttää omaehtoisen liikkumisen. Toisaalta ymmärrettiin, että televisio antaa vähemmän tunnetuille urheilumuodoille mahdollisuuden nousta laajempaan tietoisuuteen, jolloin harrastajamäärät voisivat lisääntyä.

Urheiluohjelmat ovat keskittyneet valtalajeihin ja huippu-urheiluun, jolloin esimerkiksi kuntoliikuntaa, nais- ja vammaisurheilua sekä tieteellisen tutkimuksen tuloksia ei juuri esitellä. Se on myös usein epäanalyyttistä ja kritiikitöntä, ja kertoo vain tulokset, jättäen pohtimatta taustat. Urheilu televisiossa on viihdettä, ja tähän viihteellisyteen panostetaan yhä enemmän. Televisioitussa urheilussa suositaan visuaalista näyttävyyttä, dramatiikkaa ja vauhtia sisältäviä lajeja. Yleisö on kiinnostunut urheilun seuraamisesta, mikä puolestaan houkuttelee mainosajasta maksavia sponsoreita mukaan kilpailutapahtumiin.

Tutkimuksessa Urheiluruudun sisällön muuttuminen näkyi uutisoitavien lajien, kansainvälisyyden, naisten urheilun, ja muiden kuin tuloksista kertovien uutisten lisääntymisenä. Myös tulosten syntymisen taustoista kerrotaan aikaisempaa enemmän, mutta samalla viihteellisyys on lisääntynyt. Liikuntakulttuurissamme kullekin aikakaudelle tyypillisiä piirteitä oli nähtävissä, mutta peruslinja, eli suomalaisuuden korostaminen, perinteiset lajit, ja miesten urheilun ylivoima säilyi samana läpi otoksen.

Avainsanat: televisio, urheilujournalismi, liikuntakulttuuri

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	4
2	URHEILU-UUTISET.....	5
2.1	Journalismi ja urheilujournalismi.....	5
2.1.1	Urheilujournalismin luonne.....	6
2.1.2	Urheilujournalismin suhde urheiluun.....	8
2.2	Tiedonvälitys ja uutisvälitys.....	10
2.3	Uutis- ja urheilutoimittajat.....	12
3	URHEILUOHJELMIEN TELEVISIOINTI.....	13
3.1	Yleisradiotoiminnan alku.....	14
3.2	Tasa-arvo.....	16
3.3	Urheilun katselu.....	17
3.4	Mielipiteitä televisioinnista.....	19
3.4.1	Kolme eri näkökantaa.....	19
3.4.2	Kritiikkiä, toiveita ja ehdotuksia urheiluohjelmille.....	21
3.5	Rahoitusongelma.....	23
4	SUOMALAINEN LIIKUNTAKULTTUURI.....	24
4.1	Liikuntakulttuurin muutostekijät.....	24
4.2	Liikuntamuotojen muuttuminen.....	26
4.3	Järjestökentän muutokset.....	29
4.4	Liikuntapolitiikan linjauksia.....	30
4.5	Julkisuuden merkitys.....	33

4.6	Tulevaisuuskuvia.....	34
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	35
6	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	36
6.1	Laadullinen tutkimus.....	37
6.2	Sisällönanalyysi.....	38
6.3	Aineiston hankinta ja käsittely.....	39
6.4	Tutkimuksen luotettavuus.....	41
7	TULOKSET.....	42
7.1	Urheiluruutu ja muu urheilutoimituksen anti.....	42
7.1.1	1960-luku, Urheiluruudun alkutaival.....	42
7.1.2	1970-luku, tuloksia ja taustaohjelmia.....	45
7.1.3	1980-luku, sisällöllisen murroksen aika.....	46
7.1.4	1990-luku, urheilu-uutisia seitsemänä päivänä.....	47
7.2	Urheilu-uutiset kuvanauhoilla.....	49
7.2.1	1960 ja 1970-lukujen mustavalkoisuus.....	49
7.2.2	Kansainvälistymisen ja teknistymisen 1980-luku.....	52
7.2.3	Tarjonta monipuolistuu 1990-luvulla.....	55
7.2.4	Tarjonnan kokonaisuus 1963-2000.....	59
8	POHDINTA.....	63
	LÄHTEET.....	69
	LIITTEET Liite1 Urheiluruudun kvantitatiivinen analyysi Liite 2 Urheiluruudun laadullinen tarkastelu	

1 JOHDANTO

Tutkimuksen kohteena on Yle TV-1:n urheilun ajankohtaisohjelma Urheiluruutu, joka aloitti vuonna 1963. Työn tarkoituksena on etsiä perusteita urheilun uutislähetysten aloittamiselle televisiossa, kuvailla ohjelman sisällön muuttumista koko sen esittämisaikaltaan, sekä verrata, kuinka ohjelma kuvastaa yleistä suomalaista liikuntakulttuuria eri aikakausina.

Vaikka urheilujournalismin luonne on yleisellä tasolla muuttunut kovin vähän vuosien mittaan, on tekniikan kehittyminen mahdollistanut sisällön monipuolistumisen. Lajivalikoiman ja urheilutapahtumien lisääntyminen, yleisön kasvava into seurata urheilua, ja kaupallisuus ovat osaltaan vaikuttaneet urheilun joukkotiedottamiseen.

Liikuntakulttuuri on muuttunut vuosikymmenien kuluessa eriytyneemmäksi ja pirstoutuneemmaksi. 1960-luvulla liikuntakulttuuri jaettiin huippu-urheiluun, muuhun kilpaurheiluun, kuntoliikuntaan ja liikuntakasvatukseen. 1990-luvulla liikunnan harrastamiselle on syntynyt uusia ja erilaisia motiiveja. Perinteen merkitys liikuntaharrastuksissa on vähentynyt. Kansainvälinen vuorovaikutus on laaja-alaista, mikä edesauttaa uusien lajien nopeaa leviämistä. Kaupallisuus on lisääntynyt urheiluelämässä, ja urheilujärjestöt ovat omaksuneet yritysmaailman menettelytapoja.

Urheilujournalismia on Suomessa tutkittu melko vähän (Arponen 1998, 27; Pänkäläinen 1998, 29). Pänkäläinen on koonnut Liikuntatieteellisen Seuran Impulssiin nro XV kaikki Suomessa ilmestyneet urheilujournalismia koskevat teokset, kirjat ja artikkelit. Opinnäytetöitä on tehty koskien pääosin sanomalehtien urheilusivuja. Television urheilulähetystyksiä koskevat kirjoitukset ja tutkimukset ovat käsitelleet enimmäkseen urheilutapahtumien televisiointia. Urheilu-uutisten sisällön tarkasteleminen onkin siksi kiinnostava tutkimuksen aihe. Aiheen valintaan vaikutti myös oma kiinnostukseni urheilujournalismiin.

2 URHEILU-UUTISET

Television urheiluohjelmat voidaan jakaa kuuteen kategoriaan: uutislähetykset, suorat kilpailulähetykset, makasiiniohjelmat, urheilun talk show't, ajankohtaisohjelmat sekä studio-ohjelmat. Näistä pisin perinne on uutisohjelmilla, joihin Urheiluruutukin kuuluu. (Pänkäläinen 1998, 18.) Keskityn seuraavassa urheilun uutisointiin televisiossa urheilujournalismin osana.

2.1 Journalismi ja urheilujournalismi

Journalismi määritellään osaksi joukkotiedotusta, joka edellyttää teknistä joukkotiedotusvälinettä. Se on ajankohtaisten fakta- eli tosiasiapohjaisten sanomien tuottamista. Se on suunnittelua, valintaa, hankintaa ja muotoilua, jonka lopputuloksena on itse sanoma. (Hemanus 1990, 14.) Joukkotiedotuksen kohteena on laaja joukko, joita ei voi tarkoin kohdentaa, eikä viestin lähettäjä ole henkilökohtaisessa suhteessa vastaanottajajoukon kanssa (Järvinen 1994, 121).

Urheilujournalismi määritellään järjestelmäksi, joka tuottaa tietoa ja mielipiteitä itse urheilun järjestelmästä (Hemanus 1983, 43). Urheilujournalismi alkoi urheilulehdistöstä samaan aikaan 1800-luvun lopulla, kun urheiluaktiivit alkoivat perustaa urheilun keskusjärjestöä. Urheiluliike tarvitsi lehtiä, jotka kertoivat kansalaisille eri urheilulajeista ja niiden säännöistä. Urheilulehdistö on siis vaikuttanut merkittävästi urheilun asemaan yhteiskunnassa. (Pänkäläinen 1998, 13.)

Urheilun joukkotiedotus on kasvanut jatkuvasti. Kasvun syy voidaan Järvisen (1994) mukaan jakaa neljään pääluokkaan: 1) urheiluliike, 2) lehdistö, 3) yleisö ja 4) instituutiot. Urheiluliike vaati julkisuutta ja esitteli urheilun yleisölle. Lehdistö on hyödyntänyt urheilun suosiota levikkikilpailussaan ja mainostulojen keräämisessä. Urheilusta kirjoittaminen lisäsi sen suosiota, josta hyötyi myös urheiluliike. Yleisö odottaa, toivoo ja vaatii urheilua uutisaiheiksi, ja yleisön kiinnostus onkin ainoa

urheilun joukkotiedotuksen rajojen määrääjä. Urheilun saavuttaessa jo alkuvaiheissaan laajamittaisen hyväksynnän kasvatuksen, maanpuolustuksen, aatteellisten ja muiden järjestöjen ohjelmissa, sen merkitys myös joukkotiedotusvälineissä nousi. (Järvinen 1994, 123.)

Claes Andersson luetteli kulttuuriministerinä toimiessaan viisi tehtävää, jotka urheilutoimittajan tulisi työssään pyrkiä toteuttamaan. Nämä ovat tiedottamistehtävä, sosiaalistamistehtävä, tasa-arvon edistäminen, motivoimistehtävä ja kasvattamistehtävä. Urheilujournalismin tulisi asiallisen tiedottamisen lisäksi antaa lisää näkyvyyttä lasten, nuorten, naisten ja erityisryhmien liikunnalle, kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen ja antaa ohjeita lasten ja nuorten vanhemmille. (Tanhuanpää 1996, 5.)

Unesco määritteli vuonna 1983 viestinnän rooleiksi tiedottamisen, sosiaalistamisen, motivaation, keskustelun, kasvatuksen, kulttuurin edistämisen, viihteen ja integraation. Järvinen (1994) toteaa urheilun joukkotiedottamisen toteuttavan hyvin kaikki muut paitsi motivaation ja kasvattamisen tehtävät. Omaehtoiseen liikkumiseen innostaminen ja kasvatuksellisten näkökohtien tuominen esiin ovat jääneet vähäisten erikoisjulkaisujen harteille. (Järvinen 1994, 127-129.)

2.1.1 Urheilujournalismin luonne

Urheilujournalismita vaaditaan samoja perusasioita kuin muultakin journalismilta, mutta sen lisäksi vielä enemmän jotain muuta tai erilaista. Faktojen, esimerkiksi tulosten, lisäksi vastaanottajan tulisi saada kuva tapahtumien kulusta ja analyysi voittojen tai tappioiden syistä. Lisäksi sen olisi tarjottava kuvaus tunnelmasta, näkemys voittajan persoonasta ja tapahtuman historiallisesta merkityksestä jne. (Meriläinen 1993, 64.)

Urheilun joukkotiedotuksen yleiskuva on samantapainen sekä Suomessa että kaikkialla länsieurooppalaisissa maissa. Tyypillisiä piirteitä ovat keskittyneisyys suuriin

urheilutapahtumiin ja valtalajeihin, kansainvälistyminen sekä kaupallisuuden lisääntyminen. (Vuolle 1983, 79-80.) Urheilu on suurta bisnestä ja osa viihdeteollisuutta, johon urheilujournalismi on mennyt mukaan - valitettavasti, toteaa Arponen (Arponen 1998, 28).

Urheilujournalismi on Arposen (1998) mukaan muuttunut vain vähän viimeisten 30 vuoden aikana. Huippu-urheilu ja -urheilijat ovat etusijalla. Urheilun lieveilmiöt unohdetaan ja analyttiset, pohtivat jutut ovat harvinaisia. (Arponen 1998, 28.) Meriläinen (1993) kuitenkin toteaa urheilujournalismin monipuolistuneen ja tulleen vivahteikkaammaksi. Sekä lehtiin että televisioon on tullut uusia aihepiirejä, esimerkiksi urheilun estetiikka ja erotiikka sekä epäonnistujat. Erityisesti arvokisojen aikaan tämä on hyvin nähtävillä. Parantamisen varaa kuitenkin vielä on sekä tarjonnassa että laadussa. Erityisesti analyysien laadun tulisi kohota. (Meriläinen 1993, 65.)

Hemanus myöntää urheilutiedottamisen olevan epäanalyttistä, maalailevaa ja dramatisoivaa, ja olevan parhaimmillaan kuvatessaan voittoja ja tappioita. Jos siltä kuitenkin alettaisiin edellyttää analyttisyyttä, pohdiskelevaa otetta, syvällisyyttä ja pyrkimystä objektiivisuuteen, se vaatisi urheilutiedottamisen koko olemuksen muuttumista. (Hemanus 1985, 11.)

Ongelmia voi kuitenkin aiheuttaa urheilujournalismin sidonnaisuus huippu-urheilun järjestelmään. Urheilujournalismin järjestelmän ja urheilutoimittajan intressit ovat samat kuin huippu-urheilun järjestelmän, urheilujohtajien, valmentajien ja huippu-urheilijoiden intressit. Tästä symbioosista seuraa Hemanuksen (1983) väitteen mukaan, että urheilujournalismi on kykenemätöntä kuvaamaan ja erittelemään huippu-urheilun järjestelmää objektiivisesti. (Hemanus 1983, 46.)

Järvinen (1994) vastaa tähän kritiikkiin sanomalla journalismin, myös urheilujournalismin, olevan kiinteässä vaikutussuhteessa ympäröivän yhteiskunnan ja kulttuurin kanssa. Suomessa urheilulla on aina ollut merkittävä yhteiskunnallinen asema ja se on heijastunut myös urheilujournalismiin. (Järvinen 1994, 126.)

Urheiluaineisto vaikuttaa vastaanottajaan opettamalla tietyn tavan jäsentää maailmaa. Asianomaisen on vaikea tiedostaa sitä tapahtuvan, joten se on piilovaikuttamista. Tämä urheiluaineiston opettama tapa jäsentää maailmaa on varsin maskuliininen, kilpailuhenkinen ja suorituksia korostava sekä nationalistinen. (Hemanus 1973, 145.) Urheilun joukkotiedotuksella on selvät painopistealueet; huippu-urheilu-, tietty laji- ja miesurheilukeskeisyys. Syiksi voidaan löytää rajalliset resurssit, urheilutoimittajakunta ja yleisön odotukset. Lähetysajat ja palstatila ovat rajalliset, ja yleisön kiinnostusta mitataan säännöllisesti kuuntelija-, katselija- ja lukijatutkimuksilla. (Järvinen 1994, 130.)

Syitä siihen miksi miesten urheilu saa huomattavan suuren osan urheilutiedottamisen tarjonnasta ovat muun muassa ne, että miehet osallistuvat määrällisesti enemmän huippu-urheiluun kuin naiset, ja että heidän tuloksensa ovat parempia mitattavissa lajeissa kuin naisten. Yksi syy on myös urheilutoimittajakunnan selkeä miesvaltaisuus. Naisurheilun ohella miesvaltaisen kilpa- ja huippu-urheilun taakse ovat jääneet kuntourheilu, liikuntakasvatus ja liikuntatiede. (Järvinen 1994, 130-131.)

Pänkäläinen (1998) kokoaa tiivistetysti suomalaisen urheilujournalismin luonteen: Se on miesten luomaa ja ylläpitämää, muuttuu hitaasti, perusrakenteiltaan tuskin lainkaan, keskittyy kilpa- ja huippu-urheiluun sekä tiettyihin kansallisiin niin sanottuihin valtalajeihin, suhtautuu uusiin lajeihin passiivisen myönteisesti, ja sillä on erityisesti nuorten ja keski-ikäisten miesten suosima sisältöaines. (Pänkäläinen 1998, 29.)

2.1.2 Urheilujournalismin suhde urheiluun

Urheilu on ikivanha kansanhuvi, mutta todellisen massayleisön se on kuitenkin saavuttanut vasta sähköisien viestimien myötä. Aikaisemmin kilpailut olivat ensisijaisesti itsenäisiä tapahtumia, joita televisio sai kuvata miten halusi. Nykyisin ne suunnitellaan aivan alusta alkaen niin, että tv-katsojat saavat onnistuneen kuvan tapahtumasta. "Televisiomaisuudella" on urheilussa keskeinen sija. Televisioidussa urheilussa suositaan visuaalista näytävyyttä, dramatiikkaa ja vauhtia sisältäviä lajeja.

(Hietala 1990, 36-37.) Urheilun suuri viihteellinen arvo juontuu urheilun helppotajuisuudesta ja dramaattisuudesta, sekä sen seuraamisen tarjoamista erilaisista purkautumisväylistä (Hemanus 1973, 144).

Tarve urheilujournalismiin syntyi urheilua seuraavan yleisön yhä kasvavasta kiinnostuksesta. Urheilun tarjonnan kasvaessa myös urheilujournalismin tarjonta kasvoi. Televisioidin ja radioinnin myötä urheilutapahtumat ovat keränneet moninkertaiset katsojamäärät verrattuna katsomon kokoihin. Urheilujournalismi on laajentanut tavallisten katsojien urheilutietämystä ja -tuntemusta tutuista ja vieraammista lajeista. (Järvinen 1994.) Urheiluaineisto heijastaa nykyaikaista huippu-urheilua sellaisena kuin se yhteiskunnassa ilmenee, ja se puolestaan heijastaa koko yhteiskunnan perusrakennetta ja -luonnetta (Hemanus 1973, 146).

Urheilua esitettäessä taustalla on oletus siitä, mikä kussakin lajissa on keskeisintä. Tärkeitä ovat lopputuloksen kannalta ratkaisevat suoritukset, käännekohtat ja voittajat. (Hietala 1990, 41.) Kuten uutis- ja ajankohtaisohjelmat, myös televisioitu urheilu korostaa yksilöiden merkitystä joukkueiden tai kansakuntien sijaan. Yleisö haluaa nähdä vain huippuyksilöitä maailmanennätysten ja suorituskyvyn ääri rajoilla. (Hietala 1990, 43-44.) Urheilujournalismin suhde kuntoliikuntaan on melko etäinen (Hemanus 1983, 44).

Markkinointi ja tv-esitykset tekevät urheilukilpailuista mediatapahtumia, joihin kohdistuva mielenkiinto tuo mainosta hakevia sponsoreita, mikä taas takaa entistä muhkeammat palkkiot urheilijalle (Hietala 1990, 44). Tv-asemat suosivat ohjelmia, joiden yhteyteen on helppo myydä mainoksia. Näin tv pääsee vaikuttamaan siihen, mitkä urheilulajit saavat television kautta tulevaa mainosrahaa. Näillä lajeilla on televisiomainen luonne tai niitä on kehitetty televisiomaisemmiksi. (Virtapohja, 1996, 96.)

2.2 Tiedonvälitys ja uutisvälitys

Tiedotusvälineiden tehtävä on välittää tietoa ihmisiä kiinnostavista asioista sekä yhteiskunnan eri toiminnoista. Tiedon kiinnostavuudella tarkoitetaan asioita, jotka kiinnostavat useita vastaanottajia, toisin sanoen ovat yleisesti kiinnostavia. Kertoessaan mitä päivän politiikassa, taloudessa, kulttuurissa tai muussa yhteiskunnallisessa elämässä tapahtuu, ne antavat vastaanottajalle mahdollisuuden saada käsityksen yhteiskunnan toimivuudesta. Toiseksi tiedotusvälineiden tulee herättää keskustelua ja esittää erilaisia vaihtoehtoja yhteiskunnan toimintojen päämääristä. Kolmas tehtävä on viihdyttää vastaanottajaa. Tiedon välittämisen lisäksi vastaanottaja on saatava viihtymään tiedotusvälineen ääressä, ja viihdyttävän aineiston avulla ne kilpailevat vastaanottajiensa vapaa-ajasta. Ilmoitusmyynnin pohjalta toimivien tiedotusvälineiden neljäntenä tehtävänä on tarjota ilmoitustilaa tai -aikaa ilmoittajille. Yhteiskunnan omistamissa ei-kaupallisissa tiedotusvälineissä, Suomessa Suomen Yleisradio, tiedotusvälineen velvollisuus on julkaista poikkeuksellisia tilanteita koskevia ilmoituksia. (Huovila 1998, 7-9.)

Uutistyö on pitkälle rationaalistettua journalistista työtä. Se on kansainvälistä ja yhteiskunnan eri tavoin legitimoima mm. lähdesuojan suhteen. Uutisjournalismia kuvaa nopeus, luotettavuus, todenmukaisuus ja neutraalius. (Hemanus 1990, 93-95.) Uutisessa tärkein asia kerrotaan jutun alussa. Sen jälkeen jutun kiinnostavuus laskee. (Huovila 1998, 108.)

Uutisen perusosat ovat yleensä tietyssä järjestyksessä, ja sille on kehittynyt oma virkehierarkia. Uutinen koostuu yleensä vastauksista kysymyksiin kuka, mitä, missä, milloin ja ehkä myös miten ja miksi, tässä järjestyksessä. (Heino 1975, Saarisen 1987, 12 mukaan.) Urheilu-uutiset noudattavat samaa rakennetta.

Fiske (1987) ja Hietala (1990) ovat tutkineet kriteerejä, joiden perusteella uutisaiheet valitaan. Näitä ovat 1) tuoreus; uutinen kertoo 24 tunnin sisällä tapahtuneista asioista ollakseen ”uutinen”, 2) kansallinen näkökulma; miten uutinen koskettaa kotimaata, 3) jatkuvuus; kun jokin aihe on ollut uutinen aiemmin, sitä seurataan ilman, että sen

taustoja tarvitsee selittää uudelleen, 4) eliittikeskeisyys; uutiset kertovat julkisuuden henkilöistä, tai tapahtumista, joihin liittyy paljon rahaa, 5) henkilökeskeisyys; uutinen keskittyy tiettyyn henkilöön, 6) negatiivisuus; negatiivinen uutinen on aina odottamaton, toisin kuin positiivinen, ja 7) muutos; uutinen kertoo jonkin olotilan muutoksesta verrattuna aikaisempaan. (Hietala 1990, 29-31; Fiske 1987, 283-286.)

Uutisvälitykseen kuuluu sekä koti- että ulkomaisen uutismateriaalin hankinta, käsittely ja jakelu. Uutisvälityksen kansainvälisellä tasolla syrjäinen Suomi on joutunut pitkälti soveltamaan muualla kehiteltyjä malleja paitsi tekniikassa myös sisällössä. Suomalainen uutisvälitys kehittyi melko myöhään muihin Euroopan maihin verrattuna. Maailman ensimmäinen uutistoimisto, ranskalainen Havas, syntyi vuonna 1835. Suomen ensimmäinen uutistoimisto, Suomen Sähkösanomatoimisto, perustettiin vuonna 1887, ja sitä seurasi vuonna 1915 keskeiseksi uutisvälittäjäksi muodostunut Suomen Tietotoimisto, STT. (Kivikuru & Rantanen 1994, 76-78.)

1960-luvulla uutisvälitys keskittyi STT:n ympärille. 1970-luvulla suurimmat tiedotusvälineemme Helsingin Sanomat ja Yleisradio pystyivät rakentamaan oman ulkomaankirjeenvaihtajaverkon. 1980-luvulla tehokkuus, nopeus, sitoutumattomuus ja Eurooppa-keskeisyys olivat tunnusomaista. 1980-luvun lopulla ulkomaankirjeenvaihtajaverkkoa purettiin ja käytettiin enemmän toimituksen omaa väkeä ”lentävinä reporttereina”. Ulkomaisen aineiston osuus Suomen uutisvälityksessä oli 20-35 prosenttia, sähköisissä viestimissä jopa enemmän, mikä on kansainvälisesti arvioituna erittäin korkea luku. Suomen uutisvälitys oli siis poikkeuksellisen kiinnostunut muusta maailmasta. Etenkin talouden, puolustuksen, urheilun ja populäärikulttuurin osuudet uutisannissa kasvoivat. 1990-luvulla suomalainen uutisvälitys ei enää kuulunut syrjäseutuihin, vaan tuotanto- ja välitysteknologiamme oli jo maailman nykyaikaisimpia. Uutisvälityksen tahti 1980-luvusta kiristyi entisestään ajankohtaisuuden vaatimusten kasvaessa. Sävy säilyi edelleen virallisuonteisena. (Kivikuru & Rantanen 1994, 80-89.)

2.3 Uutis- ja urheilutoimittajat

Suomalaisten toimittajien sukupuolijakauma yleensä on varsin tasainen. Vuonna 1992 Journalistiliiton jäsenrekisterin mukaan naisia oli 48,7%. Johtopaikoilla oli enemmän miehiä. Naistoimittajien määrän lisäys ei tutkimusten mukaan ole suuresti vaikuttanut uutisten sanomien sisältöihin. Monet naistoimittajat kokevat olevansa ensisijaisesti samanlaisia toimittajia kuin mieskollegiansakin, sitten vasta naisia. (Halonen 1995, 23.) Uutisten teossa naiset pyrkivät enemmän kertomukselliseen kokonaisuuteen kuin miestoimittajat, ja he pyrkivät kuvittamaan juttuaan vuoropuheluna (Halonen 1995, 57).

Uutisten lukijan roolissa on viime vuosina tapahtunut muutoksia: naispuolisten toimittajien määrää on lisätty. Journalistinen kulttuuri edellyttää, että uutisankkuri kätkee mahdollisimman hyvin sukupuolensa tunnusmerkit, ollen näin katsojan silmissä uskottavampi, asiantuntevampi ja luotettavampi. Etenkin naistoimittajan kohdalla on olemassa riski, että ulkonäkö alkaa kiinnostaa enemmän kuin asiasisältö. (Halonen 1995, 25-26.) Hemanuksen mukaan on hyvä asia, että naiset ovat alkaneet uskaltautua urheilutoimittajiksi, sillä he ovat hyviä tunnelatauksen purkajia (Poutanen 1996, 15).

Urheilutoimittamisessa säilyi pitkään perinne, että urheilutoimittajilla oli takanaan aktiiviura. Nyt tilanne on muuttunut enemmän journalistiikkaa painottavaksi. Urheilutoimittajilla on kuitenkin yleensä muita toimittajia alhaisempi koulutustaso. (Pänkäläinen 1998, 5, 8.) Peruskoulutus urheilutoimittajanaisilla on yleensä korkeampi kuin miesurheilutoimittajilla. Naiset ovat useammin toimineet myös muiden alojen toimitustehtävissä. (Blomberg 1984, 93.) Blombergin (1984) tutkimuksen mukaan naisurheilutoimittajat haluavat omalta osaltaan tuoda urheilujournalismiin enemmän yhteiskunnallisia yhteyksiä ja tulosten syntymisen taustaa. He haluaisivat vähentää miesvaltaisuutta ja tulosurheilupainotteisuutta, sekä kaipaivat enemmän kriittisyyttä. He haluaisivat myös perehtyä enemmän ihmiseen urheilijan taustalla. (Blomberg 1984, 95.)

Toimittajan tehtävänä on kertoa asiansa ymmärrettävästi ja käyttää siinä yleissuomalaista kieltä. Televisiouutisissa sanavalintaan ja tekstin rakenteeseen vaikuttaa oleellisesti myös kuva, joka voi tukea tekstiä. Jos teksti ja kuva eivät vastaa toisiaan, kuva jää vastaanottajan mieleen helpommin kuin puhe. Siksi television uutisjutun tulisi rakentua kuvan varaan. (Saarinen 1987, 9-11.)

Haastatteluissa uutisiin saattaa livahtaa liiaksi virkakieltä, ammattislangia tai poliittista liturgiaa. Näitä ei voida välttää kuin varoittamalla haastateltavaa etukäteen tai leikkaamalla haastattelua lyhyemmäksi. Valinta on vaikea; asiantuntijoiden ääni olisi saatava esiin, koska toimittajan oma sana ei aina riitä. (Saarinen 1987, 13.)

Urheilutoimittajat käyttävät kliseitä ja ylisanoja kuvatessaan tilanteita ja tapahtumia. Urheilu ja urheilija saatetaan jopa irrottaa asiayhteydestään, minkä jälkeen tehdään päätelmiä, joiden oikeellisuus voidaan kyseenalaistaa. Esimerkiksi maailmanmestaruuden ylikorostaminen koko suomalaisen vientiteollisuuden keulakuvaksi ei aivan vastaa todellisuutta. (Pänkäläinen 1998, 21.) Tutkimustulosten mukaan urheilujournalismin kieli on liioittelevaa, isänmaallista ja tunnepitoista, hätiköityä, huolimattonta ja alatyylistä, aitoa puhekieltä ja sukua mainonnan kielelle (Pyykkönen 1990, Kivimäki 1970, Pulkkinen 1984 & Hirvinen 1984 Pänkäläisen 1998, 21 mukaan).

3 URHEILUOHJELMIEN TELEVISIONTI

Yleisradio otti urheilun ohjelmiinsa alusta alkaen. Jo aivan ensimmäisissä lähetyksissä syyskuussa 1926 maisteri Lauri Pihkala piti urheiluaiheisia esitelmiä. Suuret urheilutapahtumat olivat merkittäviä radiointitilaisuuksia. Niissä aiheutui kuitenkin kitkaa kilpailunjärjestäjien kanssa, jotka pelkäsivät, että radiointi veisi yleisön pois kentiltä. Helsingin vuoden 1940 olympialaisten valmistelutyö vauhditti myös radiointi- ja televisiointitekniikan kehittymistä. Laitteita hankittiin paljon lisää ja henkilökuntaa

koulutettiin kisojen vaatimiin erityistehtäviin. Hankittua kalustoa ei kuitenkaan voitu käyttää suunniteltuun tarkoitukseensa, mutta talvisodan laajamittainen tiedotustoiminta hoitui menestyksellä niiden avulla. (Lyytinen 1996, 103-108.)

3.1 Yleisradiotoiminnan alku

Helsingin Sanomalehtimiesyhdistyksestä ja radioliikkeistä koottu komitea teki vuosina 1922 - 1924 suunnitelmia Suomen Yleisradiotoiminnan järjestämiseksi. Komitea ehdotti, että valtio rakentaisi ja omistaisi lähetysasemat, mutta vuokraisi ne yksityiselle yhtiömälle, joka saisi rahoittaa toimintaansa lupamaksuin. Mainosrahoitus torjuttiin, kuten myös puoluepolitiikka. Oy Suomen Yleisradio – Finlands Rundradio A.B. perustettiin keväällä 1926 ja ohjelmatoiminta aloitettiin jo samana syksynä. Toimilupa määräsi, että ohjelmien tuli olla ”vaihtelevia, sisällöltään ja esitykseltään arvokkaita, asiallisia ja puolueettomia sekä sopivaa ajanvietettä tarjoavia. Niiden järjestämisessä on pyrittävä kansansivistyksen edistämiseen ja hyödyllisten tietojen ja uutisten toimittamiseen, ottamalla huomioon, ettei kenenkään oikeutta loukata. Ohjelmat on valittava niin, että voidaan edellyttää esityksien kiinnostavan huomattavan suurta osaa kuunteluluvan omistajista ja, että hyväksyttävät eri harrastusalat tulevat tasapuolisesti huomioon otetuksi.” (Salokangas 1994, 93-94.)

Lain mukaan Yleisradion erityisinä tehtävinä on :

1. tukea toimivaa kansanvaltaa tarjoamalla yhteiskunnallisista kysymyksistä monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja, myös vähemmistöryhmille ja erityisryhmille;
2. tukea, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria ja välittää sen tuloksia jokaisen saataville;
3. edistää ohjelmiston sivistävää luonnetta, tukea kansalaisten opiskelua ja tarjota hartausohjelmia;

4. kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielisiä kansalaisia ja tuottaa palveluja saamen kielellä sekä soveltuvin osin myös maan muille kieliryhmille;
5. välittää asetuksella tarkemmin säädettäviä viranomaistiedotuksia ja varautua yleisradiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa; sekä
6. valmistaa, tuottaa ja lähettää suomalaisia ohjelmia ja välittää uutisia ja ohjelmia Suomen ja ulkomaiden välillä. (Miettinen & Wiio 1994, 122.)

Yleisradion tv-koelähetykset alkoivat talvella 1957 ja säännölliset lähetykset vuonna 1958. Rahoitusongelmien ratkaisuksi syntyi Oy Mainos-TV – Reklam-TV Ab, joka maksoi osan tuloistaan Yleisradiolle korvauksena lähetyksiverkon käyttämisestä. Yleisradion kilpailukyvyyn säilymiseksi sille oli tärkeää liittyä Eurovisioon vuonna 1960, jolloin se sai muun muassa suuret urheilutapahtumat televisioitavakseen. Vuonna 1964 Yleisradio osti jo vuonna 1956 perustetun Tekniikan Edistämissäätiön TES-TV:n ohjelmayhtiön Oy Tesvisio Ab:n sekä vuonna 1961 perustetun tamperelaisen Tamvision Tuki Oy:n. Näin syntyi Tampereelle uusi tv-kanava TV-ohjelma 2. Vuoden 1993 alusta toteutettiin kanavauudistus, jolloin MTV sai oman kanavan MTV3:n. (Salokangas 1994, 96-98.) Kanavauudistuksen jälkeen vuonna 1993 etenkin TV1 jäi selvästi katsojaosuustavoitteestaan saavuttaessaan 23 prosenttia tavoitellusta 30 prosentista (Miettinen & Wiio 1994, 130).

Yleisradio saa pääosan tuloistaan yleisradiolain mukaisista tv-vastaanottimen käyttömaksusta. Valtioneuvosto voi erityisistä syistä myöntää ohjelmakohtaisen oikeuden mainontaan. Tämä koskee erityisesti suuria urheilutapahtumia kuten olympiakisoja sekä MM- ja EM-kisoja. (Miettinen & Wiio 1994, 122.)

Yle tuottaa ohjelmia kaikille, myös pienryhmille ja vähemmistöille. Ylen tv-ohjelmat tavoittavat päivittäin kaksi kolmasosaa ja viikottain jopa 90 prosenttia suomalaisista. Suurimpia yleisöjä tavoittavat uutiset, urheilu, kotimainen draama ja viihde. Kanavakilpailun myötä nuorten katsojien tavoitettavuus on vähentynyt. (Yle vsk 1998, 34.)

Yhden ohjelmatunnin keskihinta vuonna 1998 oli 229 000 markkaa. Urheilun kustannukset jäivät sen alle 177 000 markkaan. Draaman tuotantokustannukset olivat huikeat 987 000 markkaa ohjelmatunnilta. (Yle vsk 1998, 34.)

Yleisradio Oy muuttui 1.1.1999 konserniksi, kun yhtiön jakelutekninen liiketoiminta siirrettiin uudelle tytäryhtiölle Digita Oy:lle. Valtioneuvosto myönsi kesäkuussa 1999 toimiluvat digitaaliseen televisiotoimintaan ajalle 1.9.2000 - 31.8.2010. Luvan saajien joukossa oli muun muassa Suomen Urheilutelevisio Oy. (Yle osavuosisikatsaus tammi-elokuu'99.) Digitalisoinnin etuja ovat esimerkiksi mahdollisuus saada lisää kanavia ja ohjelmia, palvella monia kohderyhmiä, parempi kuvan ja äänen laatu, vapaavalintaiset katsomisajankohdat, vapaat kuvakulmat, sähköinen ohjelmaopas, super-teksti-tv, internet-sivut tv:ssä, vuorovaikutteiset ohjelmat ja alueelliset ohjelmat (Digitalisoinnin tie vuoteen 2005).

3.2 Tasa-arvo

Yleisradion tasa-arvo-ohjelmassa sanotaan Yleisradion edistävän kaikessa toiminnassaan sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista. Se on yksi yhtiön toiminnan laatukriteereistä, ja kohdistuu sekä ohjelmatoimintaan että henkilöstöpolitiikkaan. Ohjelmatoiminnallaan Yleisradio pyrkii osaltaan vaikuttamaan miesten ja naisten välisen tasa-arvon lisääntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Ohjelmatoiminnassa kiinnitetään huomiota sukupuolten tulkintaan, eli naisen ja miehen rooliin yhteiskunnassa, sekä yhdenvertaisuuteen perustuvaan arvomaailmaan. Koulutuksen ja tutkimuksen avulla lisätään ohjelmien tekijöiden tietoisuutta tavoista, joilla tätä aihetta käsitellään. Myös ohjelmantekijöiden mahdollisuutta seurata yleisörakennetta sukupuolen mukaan lisätään. Henkilöstöpolitiikassa on tavoitteena sukupuolijakautuman tasoittuminen Yleisradiossa kaikilla hierarkiatasoilla, kaikissa työyhteisöissä ja tehtävissä. Palkkauksessa sekä kehitysmahdollisuuksien tarjoamisessa sukupuolella ei tulisi olla merkitystä. (Tasa-arvoisesti tietoyhteiskuntaan.)

Collinin ja Vuoren (1999) tutkimuksessa naisista television urheilu-uutisissa naisurheilijat saivat 14 prosentin edustuksen kaikista television urheilu-uutisista. TV1:ssä naiset ylsivät 21 prosenttiin uutisten kappalemääristä. Naisten osuus urheilu-uutisten lukijana oli 18 prosenttia, mutta TV1:ssä heitä ei ollut lainkaan. Toimitetuista jutuista seitsemän prosenttia oli naistoimittajan tekemiä. (Collin & Vuori 1999, 52-53; 58-59.)

3.3 Urheilun katselu

Vuonna 1998 Yleisradion kanavien osuus katsojista oli 46 prosenttia (Yleistä Ylestä '99, 6). 10 prosenttia ohjelmatuotannosta oli urheilua, ja sitä seurasi 18 prosenttia yli 10-vuotiaista suomalaisista. Vuonna 1998 Urheiluruutu 8.2. ylsi Ylen neljänneksi katsotuimmaksi ohjelmaksi 1,3 miljoonalla katsojalla. Edellä olivat 6.12. TV-uutiset ja Linnan juhlat sekä Kotikatsomon Liian paksu perhoseksi 5.1. (Yleistä Ylestä '99, 8-9.) Vuoden 1999 tammi-elokuun aikana Yleisradion kanavien tavoittama osuus television katselusta laski edellisvuodesta 43,8 prosenttiin (Ylen osavuosisikatsaus tammi-elokuu '99).

Urheilun ajankohtaisohjelmat, eli urheiluruudut, kisastudiot ja ruotsinkieliset ajankohtaislähetykset, ovat Yleisradion tv-ohjelmiston suosituimpia ohjelmia. Esimerkiksi toimintavuonna 1989/90 keskimäärin 19 prosenttia suomalaisista katsoi urheilun ajankohtaislähetykset. Suuriin katsojalukuihin vaikuttaa paras katseluaika illasta, sekä Urheiluruudun sijoittuminen TV1:n pääuutislähetysten jälkeen, jolloin se ikäänkuin perii uutisten yleisön. (Nurmi 1991.)

Nurmen (1991) tutkimuksessa aikavälillä 1.6.1987 - 27.5.1990 mäkihyppy oli suosituin laji kaikkina vuosina. Urheilun ajankohtaisohjelmat olivat toiseksi suosituin katseltava, ja sen perässä tulivat hiihto ja yleisurheilu. Koosteet, muu talviurheilu, pika- ja taitoluistelu, jääkiekko, voimistelu ja moottoriurheilu olivat seuraavaksi suosituimpia lajeja. (Nurmi 1991.)

Nuoret seuraavat eniten vauhdikkaita joukkue- ja kontaktilajeja. Heidän suosikkejaan ovat jalkapallo, jääkiekko, pesäpallo, käsipallo ja jääpallo, sekä sulkapallo, pöytätennis ja keilailu. Alle 45-vuotias aikuisväestö suosii eniten palloilulajeja ja joukkuepelejä, ja sitä vanhempi väestö on kiinnostunut yksilösuorituksista. (Nurmi 1991.)

Ammattiryhmistä maanviljelijät katselevat eniten hiihtoa, ravia, pyöräilyä, vesiurheilua, mäkihyppyä, voimailua ja ammuntaa. Työväestö seuraa keskimääräistä enemmän painia ja nyrkkeilyä, sekä pyöräilyä, voimailua, ravia ja hiihtoa. Ylempiä toimihenkilöitä kiinnostavat eniten pikaluistelu, kori- ja lentopallo, tennis, squash, pyöräily, sulkapallo, käsipallo ja pöytätennis. (Nurmi 1991.)

Naiset katselevat urheilua huomattavasti miehiä vähemmän. Mieluiten he katselevat tanssia, taitoluistelua, voimistelua ja ratsastusta. Miehet ovat kiinnostuneita joukkuelajeista, sekä maskuliinisista lajeista kuten nyrkkeily ja ammunta. (Nurmi 1991.)

Helsingin Sanomien Suomen Gallupilla vuonna 1988 teettämän tutkimuksen mukaan kaksi kolmesta suomalaisesta on kiinnostunut yleisurheilusta. Etenkin miehet, keskiikäiset, vähän koulutusta saaneet, maanviljelijät ja työväestö kuuluvat suurimpiin kannattajiin. Hiihto, jääkiekko ja jalkapallo olivat myös suosittuja. Naiset osoittivat kiinnostusta voimisteluun. Amerikkalaista jalkapalloa seurasivat alle 25-vuotiaat vanhempia ikäluokkia enemmän, vaikka se sijoittuikin golfin ja purjehduksen ohella listan loppupäähän. (Helsingin Sanomat 5.11.1988.)

Vuonna 1990 Taloustutkimus Oy:n moottoriurheilun erikoisohjelmia tuottavalle Creavideo Oy:lle tekemän tutkimuksen mukaan yleisurheilu, mäkihyppy ja jääkiekko saivat eniten kannatusta suomalaisilta television katselijoilta. Taitoluistelu, moottoriurheilu ja jalkapallo kiinnostivat seuraavaksi eniten. (Helsingin Sanomat 1.6.1990.)

Markkinasihti Oy:n vuonna 1988 tekemän huippu-urheilun kiinnostavuutta koskevan tutkimuksen mukaan myös suomalaiset naiset ovat innokkaita urheilun seuraajia.

Vastanneista jopa 80 prosenttia ilmoitti katsovansa tv:n urheiluohjelmia mielenkiinnolla. Miehillä luku oli 90 prosenttia. Yhdeksän prosenttia miehistä ja 16 prosenttia naisista ei seurannut urheilua mistään tiedotusvälineestä. (LTS:n Liikunta kansantaloudessa -seminaari, tiedote 9.3.1989.)

3.4 Mielipiteitä televisioinnista

Koko television aikakauden ajan urheiluohjelmien osuus ja merkitys on puhuttanut eri osapuolia: niin katsojia, urheilujärjestöjä kuin kilpailunjärjestäjiäkin. Totuus Heinilän (1987) mukaan on, että huippu-urheilua ei nykypäivän kaltaisena ilmiönä voida edes kuvitella ilman joukkotiedotusta ja sen antamaa julkisuutta. Urheilujournalismin ansiosta urheilusta on tullut "maailman suuri pieni asia". (Heinilä 1987, 128-129.)

3.4.1 Kolme eri näkökantaa

Don Anthony (1954) kertoo artikkelissaan Urheilu televisiossa englantilaisten suhtautumisesta urheilun televisiointiin 1950-luvun alussa. Hän mainitsi kolme eriyvää mielipidettä: vastustajat, lähinnä tapahtumien järjestäjät, joille televisiointi merkitsee katsojien ja siten tulojen vähenemistä; puolustajat, jotka ymmärtävät, että vähän tunnetut urheilulajit tulevat televisioinnin avulla laajempaan tietoisuuteen; kolmas ryhmä, joka pelkää ihmisten lopettavan aktiivisen osallistumisen urheiluun ja siirtyvän mieluummin vain katsojiksi. (Anthony 1954, 32.)

Urheilutilaisuuksien televisioiminen on kiinnostanut urheiluväkeä siitä asti kun tv tuli Suomeen (Kisapiiri 1964). Se on aiheuttanut niin alkuvuosinaan kuin nykyäänkin sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Toisten mielestä se on etu, toisten mielestä haitta. SVUL:n erikoisliittojen ja piirien yhteinen kanta 1960-luvun alussa oli se, että urheilutilaisuuksien televisioiminen vähentää tuntuvasti yleisömenestystä. Haittavaikutuksesta ei kärsi ainoastaan televisioinnin kohteena oleva tapahtuma, vaan myös kaikki muut samanaikaisesti järjestetyt tapahtumat. Koska urheiluväki on

suuressa määrin riippuvainen kilpailutuloista, televisioinnista aiheutuvista menetyksistä tulee saada korvaus. Samoin urheilun esittäminen parhaaseen katseluaikaan iltaisin ja viikonloppuisin tyhjentää harjoitussalit ja -kentät nuorista, sekä häiritsee myös aikuisväestön vapaa-ajan liikuntaharrastuksia. Myös kilpailijoita ja toimitsijoita on vaikea tavoittaa lähetysaikaan. Tämän vuoksi televisioidut urheilulähetykset pitäisi esittää jälkilähetyksinä. (Kisapiiri 1964, Lounasheimo 1963, Noponen 1960, Urheilulehti 1971.)

Ilman yhteistä sopimusta urheiluliittojen ja television välillä hedelmällisen yhteistyösuhteen luominen ei onnistu. Siksi heinäkuussa 1963 SVUL ja Yleisradio perustivat yhteisen tv-toimikunnan, jonka ensimmäisessä kokouksessa SVUL esitti alustavan periaateohjelman, johon erikoisliittojen tv-sopimukset pohjautuvat. Kuudessa kohdassa SVUL ehdotti esimerkiksi televisiointisopimusten tekemisen kolme kuukautta ennen televisioitavaa tapahtumaa, jotta toiset järjestäjät ehtisivät ottaa sen huomioon, pyrittäisiin jälkilähetysiin kello 21:n jälkeen, korvausmaksu liitoille pitkäaikaisin sopimuksin, rajattu katselualue: urheilutilaisuutta ei näytettäisi järjestämispaikkakunnalla ja esimerkiksi 100 kilometrin säteellä siitä, ja ohjelma-aikaa varattaisiin myös urheilun harjoitustoiminnan esittelemiseen. (Kisapiiri 1964, 4-5; Lounasheimo 1963, 2-3.)

Myönteisenä SVUL näki tv:n arvon massatiedotusvälineenä ja propagandan levittäjänä (Kisapiiri 1964). Televisiolla on mahdollisuus tarjota katsojille sellaisia yksityiskohtia, joita paikanpäällä seuraava katsoja ei pysty havaitsemaan. Asiantuntijoiden käyttö selostuksissa antaa lisätietoa ja opetusta katsojille, mikä on hyväksi etenkin nuorille. Televisio on merkittävä sivistystekijä ja hyvä väline edistämään urheilun kehittymistä. (Anthony 1954, 32.) Joukkoviestintä osoittaa, mistä asioista pitää puhua, mikä onkin sen pääasiallinen vaikutus. Nykyaikainen urheilu ja joukkoviestintä kuuluvat yhteen. Urheilu on olennainen osa joukkoviestinnän sisältöä ja samalla se elättää urheilua. Ilman joukkoviestintää huippu-urheilu kuolisi. (Wiio 1988, 43.)

Yleisradio pyrki vähättelemään urheilun suosiota televisiossa, sillä silloin sopimus- ja korvausneuvottelut urheilujärjestöjen kanssa tulisivat vaikeammiksi ja urheilujärjestöt pääsisivät yliotteeseen. Todellisuudessa urheiluohjelmat kuuluvat koko ohjelmakentän valioluokkaan. (Urheilulehti 1971, 13.) Urheilu kuuluu katsotuimpiin aiheisiin televisiossa erityisesti miesten ja nuorten keskuudessa. Tv-kanavien lisääntyessä yleisö paloitellaan yhä pienempiin erikoisryhmiin, mikä sopii urheilulle hyvin, sillä on oma vakiintunut erikoisyleisönsä. (Wiio 1988, 43-45.)

3.4.2 Kritiikkiä, toiveita ja ehdotuksia urheiluohjelmille

Suurtaapahtumien lähettäminen maksaa televisioyhtiölle paljon, mikä aiheuttaa keskittymistä muutamien tärkeiden lajien ja tapahtumien ympärille toisten jäädessä niiden varjoon. Kalliomäki kritikoi TUL-lehden artikkelissaan vuonna 1974 TV-1 urheilutoimituksen linjaa, jossa vain suurtaapahtumat saavat huomiota ja laajempi näkökulma urheilun tarkastelemiseen on sivuutettu. Hänen mielestään toimitusta kiinnostaa liikaa kansainvälinen tarjonta, ja sekin on keskittynyt sellaiseen urheiluun, jolla on ensisijainen myyntiarvo, esimerkiksi jalkapallo. (Kalliomäki 1974, 2.)

Kalliomäki (1974) kehotti toimitusta ajattelemaan toimintansa päämääriä pidemmällä tähtäimellä, ja tuottamaan monipuolisempaa ohjelmaa, joka kannustaisi ihmisiä omakohtaiseen liikunnan harrastamiseen. Television olisi pyrittävä tuottamaan asiaohjelmia ja elokuvia urheiluun liittyvistä kysymyksistä ja harrastusmahdollisuuksista. Viikoittaiset urheilu-uutiset eivät riitä. Yhteistyötä voisi yrittää tehdä myös muiden tahojen kanssa, esimerkiksi kansanterveydellisten seikkojen edistämiseksi. (Kalliomäki 1974, 2.)

Urheiluohjelmat ovat pääasiassa kilpailuselostuksia, totesi myös Raatikainen (1983), ja vetosi "ohjelmatoiminnan säännöstöön", jossa sanotaan, että "Yleisradio-ohjelmien tulee olla vaihtelevia, sisällöltään ja esitykseltään arvokkaita, asiallisia ja tasapuolisia sekä myös sopivaa ajanvietettä tarjoavia", ja vaati siksi urheiluohjelmilta enemmän monipuolisuutta. (Raatikainen 1983, 17.)

Urheilun joukkotiedotus on aina ollut voimakkaasti viihteellistä, mikä ei ole omiaan vahvistamaan aktiivista liikuntakäyttämystä, vaan päinvastoin johtaa todennäköisemmin passiiviseen elämänsenteeeseen. Vastuuta kantavien olisi syytä pohtia, miten tarjontaa monipuolistamalla voitaisiin paremmin palvella ja edistää erityisesti suomalaisen liikuntakulttuurin eri puolia. (Vuolle 1983, 81.) Liikuntatieteellisestä tutkimuksesta ei juurikaan tehdä juttuja, eikä myöskään liikuntapolitiikasta. Kuntoliikunnasta on toivottu juttuja jo vuosikymmeniä. (Arponen 1998, 28.)

TV-1:n ohjelmiston rakenne koostuu pääasiassa koti- ja ulkomaisten suurkilpailujen välittämisestä ja Urheiluruudun luonteisesta tulospalvelusta. TV-2 on keskittynyt enemmän pienlajeihin. Kärjistäen voidaan sanoa, että TV-1 on sivuuttanut täysin liikuntapoliittiset ohjelmat, kun taas TV-2 ja radio ovat tehneet haparoivia yrityksiä näiden ohjelmien suuntaan. (Anderzen 1983, 84.)

SVUL moitti median suhtautumista urheiluun 1990-luvun alussa. SVUL:n mielestä sen hetkessä tilanteessa liikuntakulttuurista näkyi lähes ainoastaan huippu-urheilu. Tiedotusvälineet ja toimittajat valitsivat omapäisesti aiheensa tavoitteenaan suuret yleisömäärät. Urheilun tarjonta oli yksipuolista ja ideoimatonta, lajivalikoimaltaan kapea-alaista ja keskittynyttä. Toimittajien tiedoissa ja taidoissa oli SVUL:n mielestä parantamisen varaa, eikä uutisissa kerrottu taustoja lainkaan. Urheilusta oli tullut kilpailuase kansainvälisten yritysten pyrkiessä valtaamaan alaa. (SVUL-strategia 1990-1993, 31.)

Narmala (1965) pyysi Kuurojen Viestin artikkelissaan television ottamaan huomioon myös kuurot, huonokuuloiset sekä ruotsinkieliset sekä muut kieltämme osaamattomat ulkomaalaiset, ja kiinnittämään hieman huomiota urheiluohjelmien toteutukseen. Hänen havaintojensa mukaan kuva seuraa liiaksi urheilijoiden valmistautumista, yleisöä, selostajia, tulostaulun pysyessä piilossa. Juoksulajien seuraaminen on epäsäännöllistä, eikä ajanotto sen vuoksi edes omalla kellolla onnistu. Ruudussa ei näytetä tilanteita tai tuloksia, vaan niiden oletetaan selviävän selostuksesta.

Haastattelutilanteessa kuurot tai vieraskieliset eivät pääse selville miksi kyseistä urheilijaa esitellään. Pienen vaivannäön kautta televisio pystyisi palvelemaan myös tätä nyt ulkopuolelle jäävää joukkoa. (Narmala 1965, 16-17.)

3.5 Rahoitusongelma

Suurkilpailujen televisiointioikeuksien hinta kohoaa huimasti vuosi vuodelta. Televisioyhtiöiden maksut ovat kivunneet tähtitieteellisiin summiin amerikkalaisten tv-yhtiöiden keskinäisen kilpailun vuoksi. Niiden motiivi oikeuksiin on mainosajan myyminen huippukalliilla hinnalla. Tämä aiheuttaa ongelmia Eurovisiolle, jonka on pakko kilpailla kaapeliyhtiöiden kanssa. YLE on joutunut pohtimaan, kannattaako lähteä mukaan sekä talvi- että kesäolympialaisten televisiointiin, ja joudutaanko rahoituksen turvaamiseksi nostamaan lupamaksuja. Televisio tulee kuitenkin aina olemaan osa suurkilpailuja, sillä huippu-urheilu ei elä ilman televisiota, ja toisaalta satelliitti- ja kaapelitelevisiot ovat valmiit maksamaan lähes mitä tahansa televisiointioikeuksista. (Alhoniemi 1985, 5.)

Urheiluohjelmien vuosittain nouseva hinta aiheuttaa ongelmia televisioyhtiölle. Urheilutapahtumat lisääntyvät, ja järjestäjät painostavat televisiota välittämään tapahtuma kansalliselle tai kansainväliselle yleisölle. Levikin ja tunnettavuuden lisäksi tähän liittyy huomattava taloudellinen hyöty. Myös suuri yleisö vaatii ohjelman lähettämistä. Tähän kun lisätään nopeasti vanheneva tekniikka ja kallis ihmistyövoima, perinteiset yleisradioyhtiöt joutuvat vaikeaan taloudelliseen asemaan. Sopimusneuvotteluissa pitäisi kustannustaso säilyttää kohtuullisella tasolla. (Anderzen 1983, 84-86.)

Kun suunniteltu televisiointi urheilutapahtuman kohdalta kerran sattumalta peruuntui, järjestäjät ilmoittivat hävinneensä mainostuloissa kymmeniä tuhansia markkoja. Mainontaperiaatteiden sopimuksessa sanottiin, ettei televisiointia saa käyttää hyväksi mainosten hankinnassa. Seppo Kannas oli TV-1:n urheilutoimituksen päällikkönä toimiessaan sitä mieltä, ettei television pitäisi maksaa järjestäjille mitään, silloin kun

kuvaruutua käytetään mainonnan hyväksi sopimuksen vastaisesti. Toisaalta hän myöntää, että jos mainoksia ei olisi, Ylen pitäisi maksaa enemmän. (Raatikainen 1982, 9.)

4 SUOMALAINEN LIKUNTAKULTTUURI

Suomessa käytettävä termi liikuntakulttuuri on vakiintunut 1930-luvulla, jolloin aiemmin käytetty termi ruumiinkulttuuri jäi pois käytöstä. Ruumiinkulttuurilla ymmärretään ihmisen fyysisten toimintojen hallitsemista, ja liikkuminen on yksi sen keskeisistä ilmentäjistä. Liikunta-sanaa voidaan käyttää kokonaiskäsitteenä ruumiinharjoitteille, ja urheilu on liikuntakulttuurin hallitsevin ja näkyvin ilmenemismuoto. (Kempas 1986, 18-19, 21.) Kansainvälisesti yleisesti käytettyjä termejä ovat ruumiinkulttuuri tai fyysinen kulttuuri, esim. kroppskultur (ruots.), körperkultur (saks.), Leibeskultur (saks.), physical culture (engl.), ficiskoj kultura (venäjä), Cultura Physique (ranska), cultura fisica (esp.) (Kempas 1986, 18).

4.1 Liikuntakulttuurin muutostekijät

Liikunnalla on aina ollut oma kytkentänsä yhteiskuntaan ja sillä on jopa haluttu muuttaa maailmaa. Kansallistunteen virittäminen, puolustuskyvyn lisääminen, kansanterveyden vaaliminen ja sosiaalisen sekä psyykkisen hyvinvoinnin turvaaminen ovat olleet ja ovat edelleen osa liikuntaa ja urheilua. (Itkonen 1996, 11.)

Liikuntakulttuurin toimijat ovat määritelleet urheilun ja liikunnan jopa maamme suurimmaksi kansanliikkeeksi, kun tarkastellaan siihen osaa ottavien määriä (Itkonen 1996, 32). Tämä voi olla yksi merkittävimmistä syistä, kun mietitään miksi oli aiheellista aloittaa jokaviikkoinen urheilun ajankohtaisohjelma televisiossa.

Urheilua on eri vaiheissa käytetty kansalaiskasvatuksen, sotilaskunnon, yhteiskunnallisen eheyden, isänmaallisuuden, luokkatietoisuuden, liiketoiminnan, mainonnan, viihteen, aatteiden levittämisen ja valtapolitiikan välineenä. Nämä seikat ovat Itkosen mukaan vaikuttaneet liikunnan ja urheilun organisoitumiseen. (Itkonen 1996, 25.) Urheilumenestyksin on mitattu yhteiskunnallista kehitystä, taloudellista tehokkuutta, poliittista osaamista ja ideologista vaikuttamista. Huippu-urheilussa on käyty kamppailua eri yhteiskuntajärjestelmien välillä. Toisen maailmansodan jälkeen sekä sosialistiset että kapitalistiset maat panostivat rajusti huippu-urheiluun ja urheilupoliittisen vaikutusvallan aikaansaamiseen. 1970-luvulta mukaan kilpailuun tulivat nuoret kansallisvaltiot, jotka urheilun avulla halusivat tuoda esiin olemassaoloaan. (Kempas 1992, 96-97.) On kiinnostavaa tutkia, ovatko nämä samat seikat näkyvissä myös urheilujournalismissa eri aikakausina.

Urheilun ja liikunnan asema ja sisältö eivät riipu pelkästään siinä toimivista, vaan siihen vaikuttaa paljon myös yhteiskunnallinen tilanne. Talouden, kulttuurin ja sosiaaliset muutokset saattavat vaikuttaa liikuntakulttuuriin nopeasti ja rajusti. Liikuntamuotoja hyväksytään ja hylätään, ja asenteet esimerkiksi huippu-urheilua tai ammattilaisuutta kohtaan muuttuvat. (Itkonen 1996, 93-94.) Eri aikakausien lajipainotukset varmasti näkyvät myös urheilujournalismissa, vai jyräävätkö perinteiset lajit läpi vuosikymmenten?

Liikuntakulttuurin muutokseen vaikuttavat Itkosen mukaan sekä kaukotekijät että lähitekijät. Kaukotekijöitä ovat mm. teollistuminen, kaupungistuminen, vapaa-ajan lisääntyminen, kulutusmahdollisuuksien parantuminen, ruumiillisuuden tulkinnat, sosiaalinen kontrolli sekä liikuntapoliittiset linjaukset. Sähköinen media, erityisesti televisio ja video, tuovat näistä kaukaisemmatkin lähelle kuluttajaa. Lähitekijöitä ovat sitten mm. taloudelliset resurssit, sosiaaliset tekijät, paikallinen liikuntapolitiikka, paikallisen väestön määrä ja rakenne sekä toimijat. (Itkonen 1996, 79-80.)

4.2 Liikuntamuotojen muuttuminen

1900-luvulla uusien lajien kulkeutuessa maahamme tarvittiin ohjausta niiden saloihin. Lajioppaita julkaistiin lajimäärän kasvaessa ja kilpailutoiminnan lisääntyessä. Yleisliikunnan oppaat kertoivat muun muassa retkeilystä ja leireistä ja terveellisistä elämäntavoista. Leikkioppaissa oli myös liikuntaleikkejä. Seuratoiminnalle ilmestyi omat ohjekirjasensa. (Itkonen 1996, 163, 167, 169-170.) Tällaista opetusta ja valistusta vaadittiin myös televisiolta.

1960- ja 1970-luvuilla vasemmistolaisuus oli voimakkaasti esillä ja etenkin TUL synnytti tällöin useita liikuntapoliittisia hankkeita. Yhteiskuntapoliittisin keinoin tavoiteltiin esimerkiksi kansanterveydellisiä muutoksia liikunnan avulla. 1960-luvun puolivälin jälkeen valtion liikuntapoliittiset tehtävät laajenivat suunnittelun, hallinnon, rahoituksen ja lainsäädännön alueella voimakkaasti. 1980-luvulle päästäessä yhteiskunnassa alkoi arvomuutos, jolloin henkiset arvot korvasivat aineelliset arvostukset. Liikuntakulttuurissa tämä ilmeni lisääntyneenä luontoon ja ympäristöön liittyvien yhdistysten, esimerkiksi retkeily-, kalastus-, ja metsästysyhdistysten perustamisena. Kilpailullisten seurojen rinnalle tuli ei-kilpailullisia ryhmiä. (Itkonen 1996, 30-32.) Ei-kilpailullisen liikunnan ajankohtaisia ilmiöitä ovat mm. terveyteen, ympäristöön, tasa-arvoon ja syrjäytymiseen liittyvät asiat. (Itkonen 1996, 253.)

1960-luvulla yhteiskuntarakenne oli muuttunut sellaiseksi, että suomalaiset saivat yhä vähemmän liikuntaa työssään. Kuntoliikunnan merkitys kunnan rappeutumisen ehkäisemiseksi korostui. (Suomen urheilu 1981, 28.)

1960-luvulla syntyi myös käsite erityisryhmien liikunta, kun ikääntyvien, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden liikuntaan alettiin kiinnittää entistä enemmän huomiota. Liikunnan on todettu antavan erityisryhmiin kuuluville huomattavaa kuntoutuksellista hyötyä niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti. Suomalaiset ovat 1960-luvulta lähtien osallistuneet menestyksekkäästi myös kansainväliseen vammaisurheilutoimintaan. Urheiluseurojen kiinnostus erityisliikunnan järjestämiseen on ollut vähäistä, joten se on jäänyt kunnille ja vammaisjärjestöille. (Vasara 1992a, 428-432.)

Puolustusvoimissa aloitettiin 1960-luvulla urheilujoukkue-, ja myöhemmin urheilukomppaniakokeilu, jottei lupaavien urheilijanuorukaisten urheilu-ura keskeytyisi tai jopa päättyisi asevelvollisuusaikana, kuten siihen asti monille oli käynyt. Kokeilu onnistui niin hyvin, että vuonna 1979 perustettiin Lahteen Puolustusvoimain Urheilukoulu. Urheilukoulu oli tiiviisti yhteistyössä SVUL:n kanssa. (Vasara 1992a, 434-435.)

Yleisurheilu, hiihto, pesäpallo ja jalkapallo olivat 1960-luvulle tultaessa Suomen harrastetuimpia urheilulajeja. Sitten urheilumuotojen suosiossa alkoi kehitys, joka on jatkunut nykypäivään asti. Lajien määrä on kasvanut huomattavasti, eivätkä monet perinteiset urheilumuodot ole pystyneet vastaamaan uusien lajien tuomaan haasteeseen. Yleisurheilu ja hiihto ovat kärsineet eniten tappioita harrastajamäärissään, palloilulajit ovat säilyttäneet suosionsa vakaana. Vaikka suomalaisten liikunnan harrastaminen on lisääntynyt, se ei näy urheilujärjestöjen jäsenmäärissä. Liikkuminen tapahtuu järjestöjen ulkopuolella yksin tai perheen kanssa. (Vasara 1992b, 409-412.)

Uudet liikuntamuodot leviävät aluksi pääkaupunkiseudulle ja muualle eteläiseen Suomeen korkeasti koulutettujen ja ylempiin sosiaaliryhmiin kuuluvien miesten keskuuteen. Myöhemmin ne leviävät muualle maahan ja jakautuvat tasaisemmin eri sosiaaliryhmiin ja naisten harrastukseksi. Leviäminen nopeutuu jos laji organisoituu nopeasti tai sillä on kaupallista kiinnostavuutta. (Vasara 1992b, 419.)

1970-luvulta lähtien liikunnan harrastajamäärät kaksinkertaistuivat. Syitä tähän olivat vapaa-ajan lisääntyminen, parantuneet taloudelliset edellytykset, keventynyt työ, tehokas tiedottaminen, liikuntapaikkojen ja muiden harrastusmahdollisuuksien lisääntyminen, kiinnostus omaa terveyttä ja toimintakykyä kohtaan sekä kansainväliset virtaukset kuten muoti. Yksi tärkeä syy on liikunnan hyväksyminen koko kansan, ei pelkästään nuorten miesten harrastukseksi. Naisten liikuntaharrastuksen määrä saattaa tulevaisuudessa nousta miesten yläpuolelle. Samoin ikääntyneiden liikunnan harrastaminen kasvaa. (Laakso 1992, 10-13.) Jos liikunnan opettamista vähennetään, se johtaa helposti liikunnan aseman heikkenemiseen ja liikuntaharrastuksen

väheneeseen tulevaisuudessa. Jos huippu-urheiluun panostetaan omaehtoisen liikunnan tukemisen kustannuksella, seurauksia on vaikea arvioida. (Laakso 1992, 13.)

Maksimaalisen urheilusuorituksen eteen on tehty paljon työtä eri osa-alueilla. Harjoitteluolosuhteita haetaan yhä paremmiksi ulkomaita myöten, erityisiä valmennus- ja tutkimuskeskuksia perustetaan, urheilijoiden kehitystä testataan säännöllisesti ja myös psyykettä valmennetaan. Huipputulosten tavoittelu on johtanut myös kiellettyjen aineiden kehittämiseen ja käyttöön. Samat ilmiöt liittyvät enenevässä määrin myös kuntourheiluun. (Itkonen 1996, 131-132.)

Liikuntaharrastus on siirtynyt enemmän muokattuihin ja rakennettuihin ympäristöihin, jolloin vaaditaan taloudellisia panostuksia. Yleisen yhteiskunnallisen vaurastumisen myötä liikunnan harrastuspaikat ovat lisääntyneet sekä kuntien toimesta, että yksityisillä markkinoilla, jossa liikunta on havaittu kannattavaksi sijoituskohteeksi. Toisaalta talouden heiketessä liikunta on ensimmäisiä kohteita joissa säästetään sekä julkisella puolella avustuksissa että kuluttajien puolella harrastamisessa. (Itkonen 1996, 61.)

Liikuntaharrastuksiin kuuluvat nopeat vaihtelut. Perinteen merkitys urheiluun ja liikuntaan kiinnittymisessä on vähentynyt. Lasten ja nuorten sosiaalistumisessa liikunta on ainoastaan yksi osa-alue monista harrastuksista. Liikuntakulttuuriin vaikuttaa myös ihmisten elämäntapojen muuttuminen. Sosiaalinen ja alueellinen liikkuvuus on lisääntynyt ja henkilökohtaisilla valinnoilla rakennetaan omaa identiteettiä. (Itkonen 1996, 60-61.)

Tämän hetken liikuntakulttuurille on ominaista toimintojen määrällinen ja sisällöllinen lisääntyminen, tavoitteiden kirjavoituminen, entisenkaltaisen järjestöjohtoisuuden purkautuminen, järjestöjen ulkopuolisen liikunnan lisääntyminen ja kansainvälisen vuorovaikutuksen laaja-alaisuus. Sitä kuvaavat sanat eriytynyt, pirstoutunut ja postmoderni. (Itkonen 1997, 47.)

4.3 Järjestökentän muutokset

Heikkala kuvaa 1970-lukua liikunnan järjestökentän ja lajiliittojen toiminnan osalta harrastamisen ja amatörismin vuosikymmeneksi. Resurssit olivat pieniä, toiminta melko epäsystemaattista ja keskittynyttä pääosin kilpailutoiminnan ylläpitämiseen ja lajitietoisuuden levittämiseen. (Heikkala 1998, 95.)

1980-luku oli institutionalisoitumisen vuosikymmen, jolloin lajiliittojen toiminta ja resurssit kasvoivat, vakiintuivat ja systematisoituivat. Tämä aika oli hyvinvointivaltion kasvun kiivainta aikaa ja se heijastui myös liikuntakulttuuriin. Lajiliittojen talous sekä henkilöstömäärät kasvoivat. (Heikkala 1998, 96.)

Kun sitten 1990-luvun vaihteessa yhteiskunta ajautui taloudelliseen lamaan, sen seuraukset näkyivät niin lajiliittojen toiminnassa että koko liikuntakulttuurissamme. Samaan aikaan tapahtui vielä järjestökentän rakennemuutos, jolloin näiden yhteisvaikutuksesta liikunnan järjestötoiminnan kehittyminen pysähtyi. Heikkala luonnehtii vuosikymmentä rakennemuutoksen, talouden kriisiytymisen ja eriytymisen vuosikymmeneksi. Lajiliittojen toimintaa ja taloutta pyrittiin aktiivisesti markkinoistamaan. Liikunnasta tehtiin tuote; perinteisen liikunta-aatteen ja vapaaehtoistoiminnan sekä julkisen sektorin rinnalle tuotiin yritysmaailman menettelytapoja. Kilpailu resursseista, medianäkyvyydestä, jäsenistä ja asiakkaista kiihtyi, jolloin lajiliitot lisäsivät lajinsa markkinointia ja valtakunnallisia kampanjoita. Samalla lajeja on pyritty uudistamaan tuotteistamalla vanhaa, luomalla uusia tuotteita ja levittäytymällä perinteisen kilpailutoiminnan ulkopuolelle. (Heikkala 1998, 97-98.)

Liikuntajärjestöjen ammattimaistuessa ne ovat omaksuneet uusia toimintakulttuureja ja -malleja, kuten tulosohjauksen ja managerialismin eli yritysmaailman mallien ja markkinamekanismien soveltamisen liikuntaelämään. Kilpa- ja huippu-urheilulla ei ole lajiliitoissa enää monopoliasemaa, vaan toimialoittumisen ja tulosohjauksen myötä lasten ja nuorten liikunta sekä harraste- ja terveysliikunta ovat saaneet yhä korostetumman aseman. (Heikkala 1998, 136.)

Itkonen on jaksottanut suomalaisen seuratoiminnan neljään kauteen, joilla on omat piirteensä. Vuosisadan vaihteesta 1930-luvulle oli järjestökulttuurin kausi, jolloin liikunnan laajempi organisoituminen oli voimakasta. 1930-luvulta 1960-luvulle oli Harrastuksellis-kilpailullinen kausi. Lajimäärät ja erikoisseurat lisääntyivät jatkuvasti, harjoituspaikkoja parannettiin ja kilpailutavoitteet korostuivat. Tätä seurasi kilpailullis-valmennuksellinen kausi 1960-luvulta 1980-luvulle. Tiedon merkitys kasvoi niin valmennuksessa kuin seuratyössäkin. Koulutus- ja valmennusjärjestelmää kehitettiin. Myös kuntoliikunta sai uutta huomiota 1960-luvulla, jolloin perustettiin Kansanurheilun keskusliitto ja Suomen Kuntourheiluliitto. 1980-luvulta alkoi eriytyneen toiminnan kausi. Urheilu jakaantui kilpa-, huippu- ja harrastusurheiluun. Voidaan puhua myös erilaisista liikuntamalleista, jotka luokitellaan esim. ekspressiiviseksi, kilpailulliseksi, kaupalliseksi sekä funktionalistiseksi. Harrastamisen motiivit ovat erilaisia ja niitä on enemmän yhä uusien ihmisryhmien löytäessä liikunnan. (Itkonen 1996, 215-229.)

Urheilu ja liikunta saavat tukea valtiolta ja kunnilta. Rahoituksen linjoina on ollut kunnallisen tuen suhteellisen osuuden kasvu. Kaupallinen ja yksityinen tuki on lisääntynyt, sillä julkisen tuen vähäisyyden vuoksi seurat joutuvat etsimään muita keinoja rahoittaakseen toimintaansa. Se on merkinnyt julkisen sektorin liikuntapoliittisen suunnittelun ja kontrollin suhteellista heikentymistä, mikä on näkynyt esim. liikuntapaikkarakentamisessa ja liikuntatapahtumien sponsoroinnissa. EU:n myötä olemme saaneet rahoitusta koulutukseen, valmennukseen ja tapahtumien järjestämiseen. EU:lla on ollut oma roolinsa myös mm. ammattiurheilijoiden siirtokorvauskiistoissa. (Itkonen 1996, 185.)

4.4 Liikuntapolitiikan linjauksia

Siirtyminen viisipäiväiseen työviikkoon 1960-luvulla lisäsi vapaa-aikaa merkittävästi, ja siten liikunnan harrastamisen tarpeet ja edellytykset muuttuivat. Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys kasvoi, joten se sai yhteiskuntapolitiikkaan oman lohkonsa, jota alettiin kutsua liikuntapolitiikaksi. Liikuntakulttuuri jaettiin ensimmäistä kertaa eri

osiin tehtäviensä mukaan: huippu-urheilu, muu kilpaurheilu, kuntoliikunta ja liikuntakasvatus. (Hentilä 1992c, 354-355.)

SVUL perustettiin vuonna 1900. Sen tehtäviksi päätettiin uusien seurojen perustaminen ja niiden saaminen liiton jäseniksi, liiton tunnetuksi tekeminen ja yleinen urheilupropaganda. (Suomen urheilu 1981, 12-14.)

Työläisurheilun kehityksessä tärkeitä olivat 1900-luvun alulla työväenyhdistykset. Niiden alaisuuteen perustettiin urheiluseuroja kasvavassa määrin, ja 1910-luvulta alettiin pohtia oman liiton tarpeellisuutta. (Hentilä 1992b, 142, 147.) Valmistelevat toimet oli tehty jo ennen vuosien 1917-1918 kansalaissotaa, joka sinetöi urheiluelämän kahtiajaon. Kansalaissodan jälkeen SVUL erotti liitosta kaikki punaisella puolella taistelleet. (Hentilä 1992b, 150-153.)

Aluksi syntynyt TUL:n ja SVUL:n kahtiajako oli äärimmäisen jyrkkä, sillä 1920-1930-luvuilla liitoilla ei ollut minkäänlaista urheilullista yhteistyötä. (Hentilä 1992a, 235.) Vuonna 1940 liitot solmivat sopimuksen yhteistoiminnasta joka ulottui paikallisesta seuratoiminnasta kansainväliseen edustukseen (Hentilä 1992a, 260). Vuonna 1946 tämä sopimus purettiin TUL:n toimesta, mutta 1947 saatiin aikaan uusi yhteistoimintasopimus, jossa myös ruotsinkielinen keskusliitto Finlands Svenska Centralidrottsförbund (CIF) oli mukana. Tämän sopimuksen sanoi irti vuorostaan SVUL, mutta Helsingin olympiakisojen lähestyessä sovittiin jälleen yhteistoiminnasta. Vuonna 1959 TUL purki kaikki yhteistyösopimukset, minkä vuoksi TUL ei voinut lähettää edustajia Rooman olympiakisoihin. Seuraavien olympiakisojen lähestyessä onnistuttiin kuitenkin sopimaan edustustehtävistä. (Suomen urheilu 1981, 36-37.) 1950 ja 1960-luvuilla kiistojen aiheena siis oli saako TUL pitää yllä omia kansainvälisiä suhteitaan ohi SVUL:n erikoisliittojen määräysvallan (Hentilä 1992a, 267). 1960-luvun tärkein tavoite Suomen urheiluelämässä oli kansainvälisestä urheiluedustuksesta sopiminen. Tähän päästiin vuonna 1962. Lopulta vuonna 1966 SVUL ja TUL kirjoittivat yhteistoimintasopimuksen, joka oli sellaisenaan voimassa vuoden 1990 loppuun. (Hentilä 1992c, 353.)

Urheilun eheyttämiseksi tehtiin erityisesti 1950-luvulla paljon töitä, mutta siitä huolimatta 1960-luvun alussa kahtiajako oli yhtä jyrkkä kuin alussa (Hentilä 1992a, 281). Lähes kaikissa sopimusneuvotteluissa oli esillä myös yhteisen valtakunnallisen keskusliiton perustaminen. Suunnitelmat eivät toteutuneet vielä tässä vaiheessa. (Suomen urheilu 1981, 38.)

Suomen urheiluelämän rakenneuudistuksen valmistelu alkoi vuonna 1990 ja huipentui yhteisen kattojärjestön, Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n, perustamiseen marraskuussa 1993 (Kulha 1995, 94). Mikään muu sektori ei ole suomalaisessa rakenneuudistuksessa saattanut tukeutua yhtä monipuoliseen ja syvälliseen valmisteluun, mutta järjestö ei silti sen syntyvaiheita tutkineen Kulhan (1995) mukaan ole sittenkään johdonmukaisen ja luovan suunnittelutyön tulos, vaan lähinnä ankaran kädenväännön aikaansaannos (Kulha 1995, 16).

Politiikka on liittynyt urheiluun kautta aikojen. Yhtäältä huippu-urheilua on pyritty käyttämään kansalliskiihkon ja muihin kansoihin ja rotuihin suuntautuneen vihamielisen kilpailun välikappaleena. Toisaalta on korostettu sen merkitystä maailman kansoja rauhanomaisesti yhdistävänä tekijänä ja kansojen ystävyuden rakentajana. Tuomioja (1987) uskoo kuitenkin kansainvälisen huippu-urheilun epäpoliittisoiduvan jatkuvan kaupallistumisen myötä. Urheilun ja ulkopoliittikan suhde tulee muuttumaan länsimaisen, erityisesti amerikkalaisen viestintäteollisuuden aseman ja vaikutusvallan vahvistuessa. (Tuomioja 1987, 278-280.) Urheilulla ja urheilun järjestöelämään osallistumisella on ollut pitkään laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Järjestöaktiivisuudella on voitu päästä eteenpäin politiikan sektorilla, mitä monet urheilijat ovat käyttäneet hyväkseen. (Sänkiäho 1992, 84.)

Urheilulla on historiansa vaiheissa ollut yhteyksiä myös uskontoon. Antiikin olympialaisissa osoitettiin kunniaa uskonnolle ja valtiovallalle. Nykyisin uskovaiset urheilijat kertovat rukouksen auttaneen heidän suorituksiaan. Eri uskonnoilla on erilainen suhde urheiluun. Joissakin uskonnoissa kilpaileminen tai naisten urheileminen on tuomittavaa, protestanttien arvokisamenestystä taas on selitetty velvollisuusetiikalla. (Itkonen 1996, 130.)

4.5 Julkisuuden merkitys

Kertomukset urheilusta ja urheilijoista synnyttävät sankareita joita ihailaan. Kansainvälisesti menestyneet urheilijat ovat nuorison esikuvia ja he ovat paljon esillä mediassa. Lajien kannalta heillä on tärkeä merkitys heidän vieraillessaan seuroissa edistämässä lajiaan. (Itkonen 1996, 207.) Mediajulkisuus on joukkoviestimien luomaa. Ne nostavat siihen tähtiä, jotka saavat sankarin roolin. (Virtapohja 1996, 95.)

Julkisuus liikuntakulttuurissa ilmenee neljällä tasolla: kansainvälisellä, valtakunnallisella, maakunnallisella ja paikallisella tasolla. Tasot ovat usein päällekkäisiä. Valtakunnallista julkisuutta muovaavat yhä enemmän kansainväliset arvostukset, ja lehdistössämme kerrotaan nykyisin yhä enemmän eri lajeista maailmalta, jotka eivät ole perinteisiä kotimaassamme. Maakunta- ja paikallislehdet taas kertovat Itkosen tutkimuksen mukaan alueellisesta liikuntakulttuurista, ja luovat näin alueensa identiteettiä urheilun saralla kertoen paikallisten urheilijoiden menestyksestä. (Itkonen 1996, 231.)

Yhä useampien etenkin huippu-urheiluseurojen toiminnan edellytyksenä on julkisuusmarkkinallisuus. Seurat toimivat liikeyritysten tavoin, joissa on työntekijöitä ja johtajia. Urheilijoiden palkoista puhutaan nykyisin ääneen, ja urheilijoita myydään ja ostetaan. Raha eräällä tavalla mittaa jopa kyvykkyyttä. Seurat tavoittelevat julkisuutta yhä laajemmilla alueilla, jolloin useammat tai suuremmat sponsorisopimukset ovat mahdollisia. Myös oheis- ja fanituotteiden myynnillä on tärkeä merkitys seuroille tai tapahtumille. Television kautta saatava näkyvyys on johtanut lajien muuttamiseen paremmin televisioon sopivaksi. (Itkonen 1996, 231-244.) Myös urheilijoiden on esiinnyttävä markkinoita ja sponsoreita palvelevalla tavalla, ja tähtiurheilijoille järjestetäänkin esiintymiskoulutusta (Itkonen 1996, 134.).

4.6 Tulevaisuuskuvia

1990-luvulla itsensä toteuttaminen ja elämän laatuun liittyvät asiat korostuvat. Kansainvälinen vastuunotto globaalisissa kysymyksissä, erityisesti ympäristönsuojelussa ja kehitysyhteistyötoiminnassa, näkyy myös urheilussa. Liikunnan harrastekirjo monipuolistuu, ennakoi Liikuntakomitea mietinnössään vuosikymmenen alussa. Urheiluliikkeen sisällä korostuvat eettiset kysymykset, kuten doping, ammattimaistuminen, kaupallistuminen ja väkivalta. (Liikuntakomitea 1990, 29- 30.)

Arvot ja motiivit huippu- ja kilpa- ja kuntoliikkujien välillä eriytyvät. Huippu-urheilussa korostuvat kaupallisuus, ammattilaisuus ja viihteelliset arvot. Kilpa- ja kuntoliikunnassa korostuvat taas itseilmaisuus, terveyden edistäminen, suorituskyvyn paraneminen ja liikunnan status- ja imago vaikutukset. (Liikuntakomitea 1990, 29-30.)

Vapaa-aika lisääntyy entisestään, jolloin liikunnan ja urheilun merkitys viihteenä, terveyttä edistävänä, voimavaroja uudistavana ja sosiaalisen toiminnan mahdollistavana harrastuksena kasvaa. Tiedon ja aktivoinnin lisääminen on tärkeää passivoitumisen estämiseksi. Myös ikääntyvien kunto-, terveys-, ja virkistysliikunnan tarve kasvaa vanhojen ikäluokkien suurentuessa. (Liikuntakomitea 1990, 30-32.)

Kaupallisuuden kytkeä urheiluun näyttää voimistuvan, ja sitä vauhdittavat paitsi huippu-urheilijoiden kasvavat palkkiot, myös penkkiurheilijat ja merkkietoiset liikunnan harrastajat. Urheilusta on muokattu viihdetoimintaa, jota myydään katsojille samalla, kun myydään katsojat mainostajille. Voiton maksimointiin tähtäävän kilpaurheilun voimistuminen kasvaneen edelleen kansalaisten elintason nousun myötä. (Liikunta 2025 skenaariot 1990, 53-54.)

Jatkuva kansainvälistyminen näkyy yhteiskunnassa voimakkaasti, ja se heijastuu myös liikuntaan. Lajivalikoimat monipuolistuvat ja nuorempien ja vanhempien ikäryhmien lajiarvostusten erot kasvanevat hyvinkin suuriksi. (Liikunta 2025 skenaariot 1990, 55.) Uudet lajit ja liikuntamuodot tulevat siitäkin huolimatta, että perinteisiä lajeja tuetaan

taloudellisesti enemmän. Muutokset uusien lajien suosiossa saattavat olla nopeita ja sitoutuminen niihin löyhempää kuin aiemmin. (Liikuntakomitea 1990, 30.)

Naisten panostaessa tulevaisuudessa yhä enemmän koulutukseen ja työuraan perheen sijaan, heillä on erilaiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa vapaa-aikanaan. Naiset tulevat laajentamaan liikuntatottumuksiaan ja lajikirjoaan, joten sukupuolten välinen ero liikunnassa kaventuu. (Liikunta 2025 skenaariot 1990; 57, 60.)

Tulevaisuudessa kuntoliikunnan harrastus tulee lisääntymään edelleen. Sillä on merkitystä terveyden edistäjänä sekä kiihkeässä työrytmissä tarvittavan fyysisen suorituskyvyn parantamisessa. Liikunnan merkitys sosiaalisen kanssakäymisen välineenä kasvaa vapaa-ajan pidentymisen myötä. Liikkuminen tulee enenevässä määrin siirtymään ulkoa sisätiloihin tai muokattuihin ympäristöihin. Luontoliikunta antaa elämyksiä kaupungistuneelle väestölle, niin kauan kuin saastuminen ei pilaa ympäristöämme. (Liikunta 2025 skenaariot 1990, 80-85.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksen kohteena on Yleisradion TV-1:n urheilutoimituksen urheilun uutisohjelma Urheiluruutu. Tarkoituksena on tutkia ohjelman sisällön muuttumista ja etsiä syitä muutokseen koko Urheiluruudun esittämisajalta.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miksi Urheiluruutu on päätetty perustaa, mistä ohjelman malli on peräisin ja mistä se on saanut vaikutteita?
2. Kuinka ohjelman sisältö on muuttunut ja miten se heijastaa liikuntakulttuurin yleistä muuttumista?

3. Miten lähetyksen pituus ja viikoittaiset esittämiskerrat ovat muuttuneet ja mitkä ovat muutokseen johtaneet syyt?

Tutkimuskysymykset täsmentyvät seuraavissa olettamuksissa:

- ◆ Urheiluruutu on keskittynyt kautta esittämisaikansa huippu-urheiluun, tulosurheiluun, suomalaisiin urheilijoihin, joukkuelajeihin ja miesten urheiluun.
- ◆ Urheiluruutu on keskittynyt perinteisiin suomalaisiin lajeihin.
- ◆ Mainosten näkyvyys ohjelmassa on kasvanut.
- ◆ Kansainvälinen tarjonta on lisääntynyt.
- ◆ Kaupallisuus ja kansainvälisyys kulkevat käsi kädessä.
- ◆ Uusia lajeja on tullut lisää uutisointiin.
- ◆ Kuntoliikunnasta kerrotaan Urheiluruudussa aikaisempaa enemmän.
- ◆ Vammais- ja erityisryhmien liikunnasta kerrotaan aikaisempaa enemmän.
- ◆ Lapsi- ja nuorisourheilusta kerrotaan aikaisempaa enemmän.
- ◆ Terveystä, liikuntapoliittisista asioista, ympäristöstä, tieteellisestä tutkimustyöstä, urheiluvälineistä yms kerrotaan aikaisempaa enemmän.
- ◆ Naisten osuus urheilu-uutisissa on lisääntynyt.
- ◆ Naisten osuus Urheiluruudun toimittajina tai tuottajina on lisääntynyt.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksen aineistona oli arkistomateriaali, Yleisradion vuosikirjat sekä kuvanauhama-
ateriaali. Kuvanauhojen analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysia. Urheilu-uutisten
kappalemäärien ja aikojen laskemisessa käytettiin kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä.
Muussa sisällön tarkastelussa käytettiin laadullista sisällönanalyysia.

6.1 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivista ja kvantitatiivista analyysia sovelletaan usein saman tutkimusaineiston analysoinnissa. Niitä voidaan pitää toisiaan täydentävänä jatkumona. Laadullisen analyysin tuloksia tulee käyttää tilastollisen analyysin tuloksiin rinnasteisina johtolankoina arvoituksen ratkaisemisessa. Laadullisessa analyysissä aineistoa tarkastellaan usein kokonaisuutena. Kaikki luotettavina pidetyt selitettävään kuvioon liittyvät seikat tulee pystyä selittämään niin, ettei niillä ole ristiriitaa esitetyn tulokinnan kanssa. Havainnot pyritään pelkistämään kiinnittämällä huomiota vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaista. Havaintoja voidaan myös yhdistää etsimällä yhteinen piirre tai muotoilemalla sääntö, joka pätee koko aineistoon. (Alasuutari 23-24, 28-31.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema on keskeisempi kuin tilastollisessa tutkimuksessa. Tutkijalla on toiminnassaan mahdollisuus vapauteen, joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen sekä mielikuvituksen käyttöön. Tutkijan osallistuvuus herättää kysymyksen tutkimuksen subjektiivisuudesta ja objektiivisuudesta. Objektiivisuudella tarkoitetaan tutkimuskohteen selittämistä ulkoapäin puolueettoman päältäkatsojan näkökulmasta, mutta voiko tutkija olla sekoittamatta omia uskomuksiaan, asenteitaan, arvostuksiaan jne. tutkimuskohteeseen? (Eskola & Suoranta 1998, 17-20.)

Omat esioletukset ja arvostukset voidaan ainakin yrittää tunnistaa, ja tutkimuksen objektiivisuus syntyykin oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta. Laadullisessa tutkimuksessa ei välttämättä ole hypoteeseja ainakaan siinä mielessä, että ne olisivat lukkoonlyötyjä odotuksia tutkimustuloksista. Aikaisemmista kokemuksista muodostetut ennako-oletukset voidaan tiedostaa ja pitää niitä tutkimuksen esioletuksina. Nämä eivät kuitenkaan rajaa tutkimuksen toimenpiteitä. Tutkimuksen kuluessa tutkijan tulisikin yllättyä tai oppia uutta, ja löytää aineiston avulla uusia näkökulmia. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen otokseen, jota analysoidaan perusteellisesti. Tässä harkinnanvaraisessa otannassa tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat ohjaavat aineiston hankintaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa

puhutaankin aineistolähtöisestä analyysistä, joka tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien. (Eskola & Suoranta 1998, 17-20.)

Laadullinen tutkimusote sopii tähän tutkimukseen täydentämään määrällisen analyysin tuloksia. Vastauksia tutkimuskysymyksiin etsittiin havainnoimalla aineistosta, joka koostui harkitusta otoksesta. Tutkimuksen esioletukset muodostuivat tutkijan aikaisemmista huomioista. Otoksen tarkastelu kohdistui teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaisiin asioihin, mutta vapaalle analysoinnille jätettiin tilaa.

6.2 Sisällönanalyysi

Kuvanauhojen analyysiin soveltuu parhaiten aineistoperusteinen analyysi. Sen avulla teoria pyritään muodostamaan tutkimuskohteen ja aineiston asettamista lähtökohdista, ja se muotoutuu aineiston ja tutkijan välisessä vuorovaikutuksessa aineistoon perustuvien kysymysten ympärille. (Moring 1998, 229.) Teoreettinen viitekehys määrää sen, millainen aineisto kannattaa kerätä ja millaista menetelmää käyttää sen analysoinnissa. Toisaalta aineiston luonne voi asettaa rajat sille, millainen tutkimuksen viitekehys voi olla ja millaisia metodeja voidaan käyttää. (Alasuutari 1994, 74.)

Sisällön erittelyllä pyritään tuottamaan objektiivinen, määrällinen ja todennettavissa oleva kuvaus analysoitavien sanomien ilmisisällöstä. Siinä tunnistetaan ja lasketaan valittuja yksiköjä, jotka voivat olla mitä tahansa helposti tunnistettavia ja riittävän säännöllisesti esiintyviä. Sisällön erittelyn on katettava koko sanoma, sanomajärjestelmä tai kerätty otos. (Fiske 1992, 179-180.)

Kuvanauhojen analysointia varten laadittiin lomake, jossa urheilu-uutiset jaoteltiin ryhmiin, joita niiden ennaltakäsin tiedettiin muodostavan. (Liite 1.) Tutkimuksen kohteena olevasta ohjelmasta tehtiin esihavaintoja, joiden perusteella analysointilomake suunniteltiin. Analysointia harjoiteltiin ennen varsinaista tutkimusta, jolloin lomaketta voitiin korjata paremmin analysointiin sopivaksi. Ryhmät olivat kotimaiset ja ulkomaiset tuloksista kertovat uutiset jaettuna edelleen joukkue- ja

yksilölajeihin, ja nämä jaettuna vielä miehiin, naisiin, lapsiin/nuoriin sekä erityisryhmiin. Uutisista laskettiin kappalemäärät ja mitattiin aika. Lisäksi nauhalla esiintyvät lajit kirjoitettiin ylös erikseen, laskettiin kappalemäärä ja mitattiin aika. Muista kuin urheilutuloksista kertovien uutisten aiheita oli lomakkeeseen kirjoitettu valmiiksi. Aiheet perustuivat yleisiin suomalaisessa liikuntakulttuurissa vallinneisiin asioihin ja ilmiöihin. Vapaata tilaa ennalta mainitsemattomille aiheille oli käytössä. Uutisista mitattiin kappalemäärä ja aika. Graafisten kuvioiden esiintyvyyttä mitattiin kappalemäärän ja ajan mukaan. Lisäksi aloituksen ja lopetuksen aika mitattiin, sekä toimittajien määrä laskettiin sukupuolen mukaan.

Laadullista analyysiä varten oli toinen lomake, johon oli valmiiksi kirjoitettu aiheita, joihin analysoinnissa kiinnitettiin huomiota. (Liite 2.) Aiheet perustuivat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja tutkimusongelmiin. Lähetyksen ensimmäinen aihe, sekä muista kuin urheilutuloksista kertovat aiheet kirjoitettiin lomakkeelle. Ohjelmissa esiintyvistä lajeista, toimittajista, mainosten näkyvyydestä, suomalaisten menestyksestä, veikkauksen osuudesta, muodista, musiikista, kuvamateriaalista ja muista teknisistä seikoista tehtiin havaintoja. Lisäksi muita havaintoja kirjoitettiin vapaasti, esimerkiksi lähetyksen yleisilmeestä, aiheen käsittelytavasta ja toimittajan kommentteista.

6.3 Aineiston hankinta ja käsittely

Arkistomateriaalista, eli pöytäkirjoista, muistioista ja vuosikirjoista oli tarkoitus etsiä vastauksia tutkimuskysymyksiin, miksi Urheiluruutu on päätetty perustaa ja mistä se on saanut esikuvansa, miten sitä on vuosien mittaan kehitetty, mitä ohjelmiin on päätetty sisällyttää ja millä perusteilla. 1960- ja 1970-luvuilta arkistomateriaali on Elinkeino-elämän keskusarkistossa Mikkeliissä, ja 80-luvulta eteenpäin Ylen tiloissa Helsingin Pasilassa. 1960- ja 1970-luvuilla Ylen ohjelmaneuvoston pöytäkirjoja, joissa käsiteltiin urheiluohjelmia, oli hyvin saatavilla, mutta ohjelmaneuvoston lakkauduttua tiedonhankinta pöytäkirjoista oli vaikeampaa. 1980-luvulta eteenpäin hallintoneuvoston pöytäkirjoissa käsiteltiin urheiluohjelmia melko vähän.

Tutkimusta varten katsottavat nauhat Urheiluruutu-lähetyksistä saatiin Ylen TV-arkistosta, jollainen on perustettu useimpien maiden yleisradioyhtiöihin vastaanottamaan, hankkimaan, dokumentoimaan, varastoimaan, kunnostamaan, jälleenhakemaan ja luovuttamaan uudelleen ohjelmatoiminnan käyttöön tv-filmejä ja kuvanauhoja (TV-arkisto, 1).

Kuvanauhojen ja filmien arkistoinnista ja poistamisesta päätti ennen vuotta 1977 ohjelmatoimitus, jonka jälkeen yhtiöön perustettiin TV-arkistointitoimikunta, joka teki arkistointipäätökset toimitusten ehdotusten pohjalta. Kuvanauhaohjelmista arkistoiitiin tällöin pysyvästi noin 40 prosenttia, suorien lähetysten kuvanauha-inserteistä 10 prosenttia, filmiohjelmista 95 prosenttia ja filmi-inserteistä 70 prosenttia. 1.10.1984 astui voimaan laki, joka edellyttää kotimaisen tuottajan (kuten Yleisradion) tuottaman ja julkisen esityksen saaneen aineiston pysyvää arkistointia. (TV-arkisto, 4.)

Kuvanauhamaateriaalista pyrittiin valitsemaan edustava otos jokaiselta vuosikymmeneltä niin, että mukaan tulisi sekä kesä- että talviohjelmat. Analysoinnin kohteeksi valittiin sunnuntait, sillä alussa ohjelmaa esitettiin vain sunnuntaisin ja se on säilyttänyt asemansa viikon päälähetysenä. Kuvanauhojen saatavuudessa oli suuria ongelmia etenkin 1970- ja 1980-luvuilta, jolloin Yle noudatti säästöpolitiikkaa nauhojen suhteen. Otokseen saadut nauhat olivat 18.8.1963 (joka on ensimmäinen Urheiluruutu-lähetys), 16.2.1964, 15.8.1971, 16.1.1977, 10.11.1985, 2.2.1986, 1.8.1993, 6.2.1994, 1.8.1999 ja 13.2.2000.

Urheilu-uutisista laskettiin kappalemäärät jaotellen ne koti- ja ulkomaisiin, miehiin, naisiin, lapsiin/nuoriin ja erityisryhmiin ja mahdolliseen hevosurheiluun. Toisaalta kappalemäärät laskettiin myös lajeittain. Uutisten aika mitattiin myös. Jos samassa uutisessa kerrottiin sekä miesten että naisten urheilusuorituksista, se esiintyy lajissa vain kerran ja aikana on koko uutisen kokonaisaika. Jaottelussa miehet ja naiset saavat oman aikansa. Graafiset taulukot sisältyvät lajiin sekä miehiin/naisiin, jos se oli mahdollista eritellä. Jos samassa kuvassa on sekä miesten että naisten tuloksia, aika sisältyy vain lajiin. Aineistoa käsiteltiin excel-ohjelmalla.

Jokaiselle uutiselle määritettiin myös uutiskriteerit yleisten uutiskriteerien mukaan. Niitä olivat tuoreus, kansallinen näkökulma, uutisen jatkuvuus, eliittikeskeisyys, henkilökeskeisyys, negatiivisuus ja muutos (Hietala 1990, 29-31; Fiske 1987, 283-286). Uutisen jatkuvuudella käsitettiin tässä uutisia sarja-, liiga tai cup-tyyppisistä peleistä ja kilpailuista, ja eliittikeskeisyydellä uutisia arvokilpailuista tai lajeista, joilla on elitistinen tai niin sanotusti rahakas mielikuva (esimerkiksi formula 1 ja golf). Yleensä näissäkin lajeissa oli kyse arvokilpailusta. Uutiskriteerit esiintyvät lajin kohdalla vain kerran, jos ne ovat samassa uutisessä esiintyvillä miehillä ja naisilla samoja. Eri uutiskriteerejä voi olla useita.

Nauhatalenteista oli mahdollista saada lyhyt sisällönkuvailu, joka oli apuna etenkin tarkistettaessa toimittajien määriä. Edeltä käsin tutustuminen tulevan nauhan sisältöön helpotti myös analysointityötä ja siihen orientoitumista.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa on sisäistä validiteettia silloin, kun eri teoreettisten ja käsitteellisten määritteiden suhde toisiinsa on looginen. Ulkoinen validiteetti ilmaisee teoreettisten johtopäätösten ja empiirisen aineiston välisen suhteen, eli onko tutkija tehnyt oikeita tulkintoja. Kvalitatiivisen tutkimuksen validius voidaan osoittaa kuvailemalla yksityiskohtaisesti koko tutkimusprosessi. Aineisto on reliaabeli silloin, kun se ei sisällä ristiriitaisuuksia. (Grönfors 1982, 174, 178.)

Otos valittiin niin, että jokaiselta vuosikymmeneltä olisi edustettuna mahdollisimman tyypillinen kesä- ja talvilähetys. Olympia- tai muut erikoislähetykset karsittiin valinnasta pois. Valinta oli mahdollista suorittaa nauhatalenteiden kirjallisen sisällönkuvailun perusteella. Alkuvuosien lähetyksissä äänen osittainen puuttuminen jätti pois selostuksen arvioimisen, ja myös uutiskriteerien määrittäminen oli vaikeaa. Tekstien puuttuminen vaikeutti toimittajien määrän laskemista. Kirjallisesta sisällönkuvailusta sai kuitenkin näissä tilanteissa apua.

Aineiston analysoinnissa oli käytössä sitä varten laadittu lomake. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimuslomakkeen käytön harjoittelu ennen varsinaisen tutkimuksen suorittamista. Virheiden mahdollisuus on olemassa ajan mittaamisen tarkkuudessa sekä lomakkeen täytössä merkitsemisvirheissä. Ajan mittausta helpotti kuvanauhassa juokseva aika. Mahdollista epätarkkuutta esiintyy pyörityksissä kokonaisiksi sekunneiksi. Uutiskriteerien määrittäminen oli tutkijan subjektiivinen valinta, jossa ohjeena oli yleiset uutiskriteerien määritelmät.

Vanhimpien lähetysten analysoiminen oli helppoa, sillä lajeja oli vähän ja niitä näytettiin pitkän aikaa. Ensimmäisellä katselukerralla oli mahdollista tehdä kaikki havainnot. Lajimäärien lisääntyessä ja uutisen keston lyhetyessä analysointi oli paljon vaikeampaa ja rasittavampaa. Ärsykkeiden runsaus saattoi aiheuttaa ”sokeutta” analysoinnissa, sillä kuvissa näkyi entistä enemmän asioita, ja vaihtelu oli nopeaa.

7 TULOKSET

7.1 Urheiluruutu ja muu urheilutoimituksen anti

Tässä luvussa kuvataan Urheiluruudun ja Yleisradion urheilutoimituksen vaiheita pöytäkirjojen, muistioiden ja vuosikirjojen mukaan.

7.1.1 1960-luku, Urheiluruudun alkutaival

Maaliskuussa 1963 uutis- ja ajankohtaisohjelmien järjestelyjä tulevalla syyskaudella koskevassa muistiossa esitettiin aloitettavaksi erillinen urheilukatsaus sunnuntaisin. Aiemmin 10-14 minuutin pituinen urheilukatsaus sijoittui uutislähetysten yhteyteen. Nyt uutislähetystä oli tarkoitus uudistaa ja samalla lyhentää, jolloin niiden pituus ei

antanut enää tilaisuutta urheilu-uutisille. (Oy Yleisradio Ab:n Ohjelmaneuvosto 11.3.1963.)

Ensimmäinen Urheiluruutu-ohjelma lähetettiin TV1:ssä pääuutisten jälkeen sunnuntaina 18.8.1963. Ohjelman nimi alulle TV1:n ensimmäinen urheilutoimittaja Anssi Kukkonen, ja sen esikuvana oli Ruotsin Sportspegeln-lähetys. (Mitä Missä Milloin 1989, 410.)

Elokuussa 1966 tv-ohjelmaneuvoston muistiossa ilmaistaan halu kiinnittää enemmän huomiota massa- ja kuntourheiluun kansanterveyttä edistävässä propagandataroituksessa. Muun muassa TUL oli kritisoinut televisiota liian vähäisestä huomiosta liiton tähän toimintahaaraan. Huippu-urheilun tarjonnan suuri määrä katsottiin kuitenkin perustelluksi, sillä se oli kiinnostavaa, hyvin televisiolle sopivaa sekä halpaa ohjelmaa. (Oy Yleisradio Oy:n tv-ohjelmaneuvosto 11.8.1966.)

TV-ohjelmaneuvosto piti tärkeänä, että ”urheiluohjelmissa pannaan riittävä paino sellaisille ohjelmille, jotka ovat omiaan edistämään kansalaisten harrastusta liikunta- ja kuntourheilua kohtaan. Samalla on tietenkin jatkuvasti kiinnitettävä riittävää huomiota viihteelliseen tarkoitukseen, jota huippu-urheilu televisiossa esitettynä positiivisella tavalla edustaa. ... Urheilu-uutisia esitettäessä on korostettava ensisijaisesti niiden uutisarvoa ja massaurheilua esitettäessä sen ohjelmallista näyttävyttä ja kasvatuksellista merkitystä.” (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 16.1.1966.)

Yleisradion todettiin myös osaltaan saattavan eheyttää urheilujärjestöjen välisiä suhteita, ja siksi korostettiin, että ohjelma-aika olisi jaettava tasapuolisesti niiden kesken. Televisiossa esitettävien ohjelmien valinnassa oli niiden riittävän kiinnostuksen lisäksi pyrittävä noudattamaan tasapuolisuutta myös eri urheilulajien ja katsojaryhmien suhteen. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 11.8.1966.)

Kotimaisten urheilujärjestöjen urheilutapahtumien televisiointikorvausvaatimukset olivat korkeat, sillä televisiointi aiheutti tuntuvaan yleisökatoa. Tilanne oli sama Ruotsissa ja Norjassa; summat tuntuivat yleiseurooppalaiseen tasoon nähden

liioitelluilta. Vuoden 1966 muistiossa todettiin kuitenkin television ja urheilujärjestöjen suhteiden parantuneen, mutta kontakteissa ja informaation kulussa oli edelleen parannettavaa. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 11.8.1966.)

Elokuun 1966 tv-ohjelmaneuvoston muistiossa todetaan myös, että urheilutoimituksen erottaminen uutis- ja ajankohtaisesta toimituksesta omaksi yksikökseen on pian välttämättömyys. Urheilutoimitus tarvitsi myös lisää työvoimaa sekä toimistopäällikön. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 11.8.1966.)

Syyskauden 1968 suunnitelmissa toivottiin urheilutoimitukselta lisää kuntovoimisteluohjelmia, ja niillä päätettiin täyttää ohjelmien välisiä taukoja. Myös urheiluun liittyviä pohtivia ohjelmia sekä urheilupolitiikkaa koskevia ohjelmia toivottiin. (Oy Yleisradio Ab:n tv ohjelmaneuvosto 16.3.1968.) Urheilupolitiikkaa käsitteleviä ohjelmia todettiin tehtävän muiden toimitusten toimesta ja muun muassa TV-2:n Välierä-ohjelman todettiin pyrkineen jatkuvasti käsittelemään kulissien takaista toimintaa urheilun piiristä. (Oy Yleisradio Ab:n tv ohjelmaneuvosto 13.12.1968.)

Urheilutoimituksen vuoden 1969 vuosisuunnitelmassa esitettiin Urheiluruudun pidentämistä vilkkaimpina aikoina silloisesta 15 minuutista 20-25 minuuttiin, jolloin lähetyksissä voitaisiin tarvittaessa myös kommentoimalla saada lisäväriä ohjelmaan. Arkipäivien urheilu-uutiset päätettiin vielä vanhaan tyyliin sisällyttää uutisten yhteyteen. Keskustelussa toivottiin enemmän raviurheilua, pesäpalloa ja tulosurheilun lisäksi myös muuta urheilua koskevaa ohjelmistoa. (TV-ohjelma 1, Urheilutoimitus 2.5.1968.)

Tammikuun 1969 ohjelmaneuvoston kokouksessa toimistopäällikkö Kukkosen mielestä oli epäselvää kenelle urheilupoliittisten ohjelmien tuottaminen kuului, sillä urheilutoimituksen työkapasiteetti ei siihen riitä. Liittosihteeri Konttinen totesi urheiluohjelmien jakautuvan kahteen osaan: ajankohtaiseen viihteeseen, joka käsittää urheilutapahtumat, sekä urheilun kuluttajavalistuksen, johon kuuluvat muun muassa urheilupolitiikkaa käsittelevät ohjelmat. Painotuksen todettiin olevan viihteellisellä

puolella, ja että niin sen täytyikin olla. Ohjelmaneuvostolla ei ollut mitään sitä vastaan, että eri toimitukset jakavat työt urheiluohjelmien osalta. Samassa kokouksessa toimituspäällikkö Lavén kannusti urheilutoimitusta jatkamaan linjaa, jossa muutkin urheilulajit kuin hiihto ja yleisurheilu tunnustetaan urheiluksi. Esimerkiksi pallopelit sopisivat hyvin televisioitavaksi. Lisäksi hän toivoi Urheiluruudun mahdollisuuksien mukaan huomioivan myös maakunnan urheilutapahtumia. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 16.1.1969.)

Veikkaus aloitti vuonna 1966 pelivihjeet Urheiluruudussa ja tammikuussa 1969 tv-ohjelmaneuvoston työryhmä esitti sen siirtämistä Mainos-TV:n puolelle, jossa esiteltäisiin myös veikkaustoimintaa yleensä ja veikkausvarojen käyttämistä eri tarkoituksiin. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 24.1.1969.)

TV-2:n puolella yritettiin tuoda esille vähemmän tunnettuja urheilulajeja kuten ratsastusta, jousiammuntaa, pesäpalloa, taitovoimistelua. Välierä-ohjelman siirryttyä TV-2:sta TV-1:n puolelle, edellisessä urheilupolitiikkaa alettiin käsitellä ohjelmassa Silmätikku. Urheilun ajankohtaislähetys Urheiluruutuun pyrittiin käytettävissä olevin keinoin hankkimaan mielenkiintoisimmat tapahtumat niin koti- kuin ulkomailtakin. (YLE:n vsk. 1968, 125.)

7.1.2 1970-luku, tuloksia ja taustaohjelmia

Kevätkauden 1970 suunnitelmassa Urheiluruutua jatkettiin kaikkina urheilupyhinä mahdollisuuksien mukaan 20 minuutin pituisena. Sen paikka oli normaalisti ennen illan uutislähetystä. Suunnitteilla oli myös Urheilupeili-ohjelma, joka toistuisi joka toinen viikko noin 30 minuutin pituisena, ja joka pitäisi sisällään urheilualan eri puolia ruotivaa aineistoa. 1970-luvun alussa esitettiin myös pohtivaa urheiluohjelmaa nimeltä Silmäterä kerran kuukaudessa. (Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 24.9.1969.)

Urheilutoimitus oli siis keskittynyt koti- ja ulkomaiseen tulospalveluun, mutta yritti parhaansa mukaan tuoda esiin myös muita puolia, kuten esimerkiksi yhteiskunnallista

kenttää ohjelmassa Silmäterä. Urheiluruudun ohjelma-aika varattiin tuloksille. (YLE:n vsk. 1971-72, 91.) Kuntoliikunnan tärkeyttä painotettiin ohjelmassa Kuntoruutu. Kesällä Urheiluruutu sai vastineekseen ohjelman nimeltä Aikalisä. Toimituksessa oli tuolloin jo kuusi vakinaista toimihenkilöä: toimituspäällikkö, kaksi toimittajaa, kaksi ohjaajaa ja kuvaussihteeri. (YLE:n vsk. 1973-74, 68.)

Ennen kesän 1976 Montrealin olympialaisia urheilutoimitus lähetti ohjelmat nimeltä ”Montreal valmiina kisoihin”, ”Olympiarenkaiden konkurssi” ja ”Poliittinen Hellaan henki”. Näin pyrittiin monipuolistamaan urheilutarjontaa kertomalla myös taustoista. (YLE:n vsk. 1976-77, 74.) Innsbrucin talvikisoissa otettiin käyttöön erikoislähetys ”Olympiastudio”, jossa haastateltiin urheilijoita. (YLE:n vsk. 1975-76, 71.) Keksintöä jatkettiin arvokisoissa vastedes.

Vuonna 1977 urheilun taustaohjelmia olivat muun muassa ”Kohti hiihdon maailmanmestaruuksia” ja ”Kuinka Suomi hyökkää EM- lentopallossa”. Kuntoasioita käsiteltiin urheilun ajankohtaislähetyksissä ja kuntoiskuissa. Ajankohtaislähetykset Urheiluruutu ja kesäkauden Aikalisä saivat seurakseen torstaisin Urheiluareenan. (YLE:n vsk. 77-78, 84.)

7.1.3 1980-luku, sisällöllisen murroksen aika

Vuonna 1980 aloitti ohjelmasarja Iltajumppa, jonka avulla pyrittiin aktivoimaan kotivoimistelua. ”Matkalla Moskovaan” –sarjassa seurattiin eri urheilijoiden valmistautumista kesäolympialaisiin. Välierässä analysoitiin kevätkaudella eri urheilumuotojemme tilaa maassamme. (YLE:n vsk. 1980-81, 77.)

Vuonna 1981 Urheilutoimitukseen tuli ensimmäinen naistoimittaja. Siitä lähtien naistoimittajia on ollut mukana urheilun ajankohtaisohjelmissä sekä urheilutapahtumissa. Vuonna 1985 Urheiluruudussa esiintyi ensi kerran nainen uutistenlukijana. (Yleisradio, tutkijapalvelu.)

Vuonna 1983 Urheiluruutua esitettiin torstaisin, lauantaisin ja sunnuntaisin. Muina päivinä Urheilutoimitus hoiti tulospalvelun television uutistoimitukselle. (YLE:n vsk. 1983-84, 41.) Vuonna 1984 kerrottiin urheilutoimituksen panostaneen erityisesti Urheiluruudun sisältöön ja ilmeeseen. Parantunut kuvanvälitys sekä kotimaasta että Eurovision välityksellä ulkomailta on mahdollistanut päivän tärkeimpien urheilutapahtumien esittämisen Urheiluruudussa. (YLE:n vsk. 1984-85, 28.)

Vuonna 1986 kerrottiin Urheiluruudussa näytetyn välähdyksiä yli 60 urheilulajista (YLE:n vsk. 1986-87, 22.) Urheiluruutua kuvailtiin ”yleisön rakastamaksi” ja ”yhä suurempaa suosiota saavuttaneeksi.” (YLE:n vsk. 1987-88, 24.) Vuonna 1989 ”Maailman kisat” –ohjelma esitteli mitä erilaisimpia koti- ja ulkomaisia urheiluilmiöitä (YLE:n vsk. 1989-90, 31).

7.1.4 1990-luku, urheilu-uutisia seitsemänä päivänä

1990-luvun alussa urheilulinjan käyntikortiksi tituleerattu Urheiluruutu terävöitti ja lavensi linjaansa entisestään. Varsinaisten tulosten ja sarjataulukoiden ohella pyrittiin aiempaa enemmän taustoittamaan urheilua ja kertomaan urheilijoista myös ihmisinä. (YLE:n vsk. 1991-92, 24.) Urheiluruudun aihevalikoimaa ja näkökulmaa laajennettiin tarkoitushakuisesti niin, että saavutettaisiin entistä suurempi katsojajoukko. Uutta oli kotimaisen jalkapallon maalikimara, jossa näytettiin kaikki futisliigan maalit. Maalikimarat esitettiin myös Eurosportilla, ja tätä aluevaltausta pyrittiin kehittämään. Urheiluruudussa otettiin käyttöön myös mielipidepalsta, jossa eri lajien ja intressipiirien edustajat saivat esittää näkemyksiään urheilun ajankohtaisista aiheista. Näin heräteltiin keskustelua kiinnostavista aiheista. Toimituksen ennakkoluulottomuudesta oli osoituksena laaja urheilusta ja aidsista kertova juttu. Urheiluruudussa hyödynnettiin entistä enemmän kirjeenvaihtajaverkostoa, jonka avulla saatiin kiintoisia henkilökuvia ja taustoittavia reportaaseja maailmalta. Pohjoismaiden urheilupäälliköt harjoittivat keskenään epävirallista yhteistyötä, joka säästi kustannuksia jutunteossa. (YLE:n vsk. 1992, 18.)

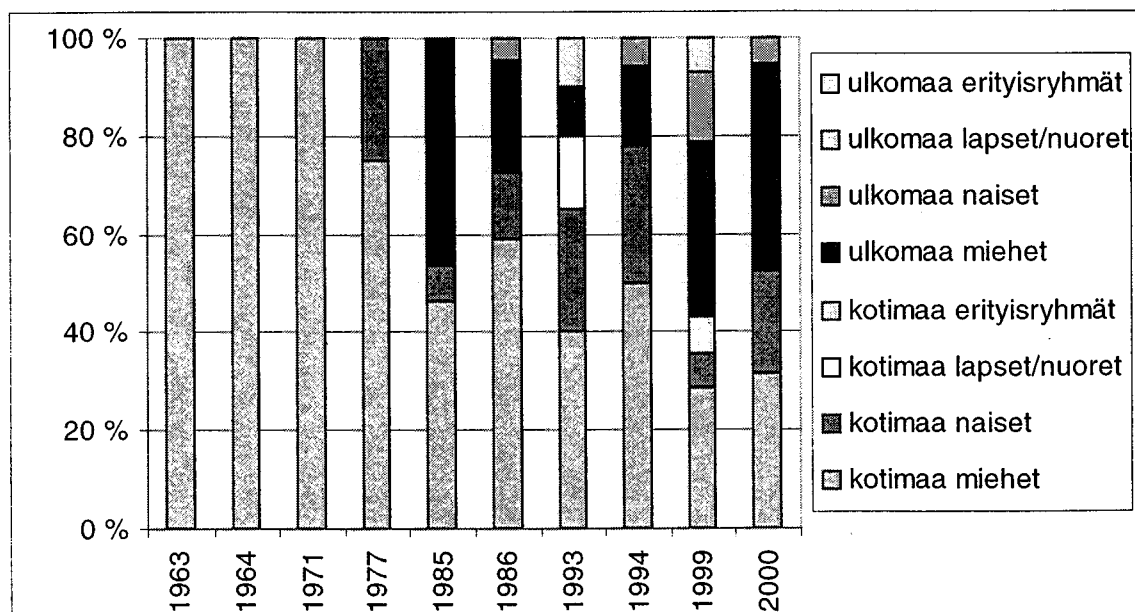
Yleisradion hallintoneuvoston kokouksessa 27.1.1993 käsiteltiin kanavauudistuksen tuomia vaikutuksia Yleisradioon. Kehitysjohtaja Juhani Wiion tekemän selonteon tv-yleisöjen jakautumisesta mukaan Yleisradio oli menettänyt katsojiaan. Toimittaja Teppo Turkki oli huolestunut tilanteesta tulkittuaan Wiion esityksestä, että jopa televisiouutiset olivat menettäneet 40 prosenttia katsojistaan. Lähes ainoat merkittäviä katsojaosuuksia saaneet ohjelmat olivat urheilu ja vanhat kotimaiset elokuvat. Turkki kritisoi Yleisradion journalistisen tason laskemista kanavauudistukseen ja kilpailuun valmistauduttaessa. Lopputulos oli kokonaisuutta ajatellen pettymys. (Yleisradion hallintoneuvosto 27.1.1993.)

Vuonna 1993 30-vuotisen esittämiskautensa kunniaksi Urheiluruutu muuttui kolmipäiväisestä seitsenpäiväiseksi. TV-uutisten urheilutoimittajat siirtyivät urheilutoimitukseen. Urheiluruutu kattaa nyt entistä paremmin ja monipuolisemmin urheiluelämää. Se seurasi ansiokkaasti muun muassa urheilun järjestöllistä uudistumista ja lisäsi muutenkin taustajuttuja. Katsojilta joka viikonpäivä esitettävä Urheiluruutu sai erinomaisen vastaanoton. (YLE:n vsk. 1993, 21.) Vuonna 1994 esittämiskerrat lisääntyivät vielä yhdellä, jolloin sunnuntaisin esitettiin kaksi Urheiluruutua: klo 19 ja klo 20.45. Uudistus antoi mahdollisuuden kertoa tulokset heti tuoreina, ja antoi myöhäisemmälle lähetykselle enemmän tilaa taustoittaville jutuille. (YLE:n vsk. 1994, 23.) Urheiluruudun kerrottiin säilyneen edelleen lajinsa ykkösenä sekä maamme tärkeimpänä ja suosituimpana kovasta kilpailusta huolimatta. (YLE:n vsk:t 1995, 34; 1996, 37; 1997, 48.) Vuonna 1998 urheilun tärkeimpiä tapahtumia seurattiin myös Aamu-TV:ssä (YLE:n vsk. 1998, 50).

TV:n urheilutoimitukset yhdistettiin vuoden 1999 alussa. Tavoitteena oli vahvistaa Ylen tv-urheilun asemaa johtavana tiedonvälittäjänä ja tehostaa sen toimintaa. Uusi TV-urheilu vastaa suomenkielisestä tapahtuma- ja päivittäisurheilutuotannosta, johon kuuluvat Urheiluruutu, Peliuutiset, V65-ravit ja Jumppa. (Yle vuosikertomus '98.) Vuonna 2000 Urheiluruudun viikoittainen lähetyisaika kasvoi viidellä minuutilla, kun tiistain ohjelmasta tehtiin kymmenminuuttinen. (YLE TV-urheilu.)

7.2 Urheilu-uutiset kuvanauhoilla

Kuviossa 1 on esitetty Urheiluruudun uutisten prosenttiosuuden jakautuminen vuosittain koti- ja ulkomaisiin miehistä, naisista, lapsista/nuorista ja erityisryhmistä kertoviin uutisiin. Kuvioista nähdään, kuinka otoksen kolmessa ensimmäisessä lähetyksessä hallinneet kotimaasta peräisin olevat miesten uutiset ovat menettäneet osuuttaan ensin kotimaisille naisten uutisille vuodesta 1977, ja 1980-luvulta lähtien ulkomaisille uutisille. Lasten/nuorten uutisia kerrottiin sekä koti- että ulkomailta vuonna 1993, ja ulkomailta vuonna 1999. Erityisryhmistä kerrottiin vuonna 1999. Kansainvälisen uutistarjonnan alettua sen osuus oli vaihtelevasti 20-60 prosenttia. Enimmillään se oli otoksen kahdessa viimeisessä lähetyksessä.

KUVIO 1. Urheiluruudun uutisten jakautuminen vuosittain.

7.2.1 1960 ja 1970-lukujen mustavalkoisuus

” Äsken nähty tunnus, mikä pyöri nyt ensimmäistä kertaa kuvaruudussanne, tulee tästä lähtien pyörimään ainakin toistaiseksi säännöllisesti sunnuntaisin ja mahdollisesti muinakin urheilun suurpyhinä. Tämän viidentoista minuutin puitteissa tullaan puimaan niin koti- kuin ulkomaisia päivän urheilullisia

suurtahtumia mahdollisimman televisionomaisin keinoin, siis filmein, kommentein ja tuloslukujen kera.” Näin aloitti Urheiluruudun ensimmäisen lähetyksen 18.8.1963 toimittaja Anssi Kukkonen.

Urheiluruudun alkuvuosina uutisoitiin vain kotimaasta miesten urheilusta (kuvio 1). Otokseni neljännessä lähetyksessä vuonna 1977 mukaan pääsivät naisetkin. Yksilölajeista kerrottiin useammin kuin joukkuelajeista, ja yhden uutisen kesto oli kahden ja neljän minuutin välillä. Lajeista suosituimpia olivat moottoriurheilu: ralli, rata-ajo ja motocross. Muita yksilölajeja olivat yleisurheilu, jousiammunta, pikaluistelu ja squash. Joukkuelajeista uutisoitiin jalkapallosta, jääpallosta, pesäpallosta ja jääkiekosta.

Muista kuin tuloksista kertovia uutisia oli myös mukana. 1960-luvulla alettiin painottaa kuntoliikunnan merkitystä ihmisen terveydelle ja työkyvylle. Otoksessani vuonna 1964 näytettiin kuvaa koko perheen kuntotapahtumasta Tahko-hiihdosta. Valitettavasti äänen puuttuessa uutisen sisältöä ei voinut arvioida selostuksen perusteella. Kuvassa näytettiin leppoisia tunnelmia matkan varrelta: hiihtäjiä, maastoa ja eväidensyöntiä. Kuvaus oli toteutettu hauskasti kameramiehen ollessa itsekin suksilla, joten tämän iloisen hiihtotunnelmia esittelevän uutisen tarkoituksena oli ehkäpä kannustaa katsojia ladulle kuntoilemaan. Terveystä tai työkyvystä suoraan kertovia uutisia ei ollut otoksessa lainkaan. Kolmannessa lähetyksessä jätettiin hyvästit Helsingin vuoden 1971 yleisurheilun EM-kisoille seuraamalla lipunlaskua ja päätösseremonioita. Samassa lähetyksessä haastateltiin kestävyysjuoksija Juha Väätäistä kaksoisvoiton jälkeen. Haastattelussa analysoitiin kilpailua ja taktiikkaa, puhuttiin haastateltavan mielipiteistä suomalaisesta urheilupolitiikasta ja –elämästä, ja udeltiin hänen tulevaisuudensuunnitelmistaan. 1960-luvusta lähtien valmennus muuttui systemaattisemmaksi ja tiedon merkitys lisääntyi. Vuoden 1977 ohjelmassa kerrottiin kolmen hengen tutkijaryhmän tekemästä tutkimuksesta ravihevosten lihassolunäytteistä ja miten saatuja tietoja voidaan hyödyntää hevosten valmennuksessa. Helsingissä oli myös alkamassa taitoluistelun EM-kisat, joista annettiin ennakkotietoja, haastateltiin järjestäjää ja kerrottiin televisioinnista.

Kaikki lähetykset olivat mustavalkoisia ja osittain mykkiä, sillä suora selostus ei kuulunut nauhalla. Myöskään nimiä tai muita tekstejä ei näkynyt. Selostus oli 1960-luvun lähetyksissä hieman jäykkää ja epätarkkaa, esimerkiksi Kalevan Kisoissa 1963 toimittaja kertoi sadan metrin juoksusta: ”Voittajan aika kelloni mukaan noin 10,4.” Myöskään kuvissa esiintyvien urheilijoiden nimistä ei aina ollut tietoa. 1970-luvulla selostus oli monipuolisempaa, urheilijoita kuvailtiin perusteellisesti ja tulokset kerrottiin tarkasti. Squashista kertovassa uutisessa vuonna 1977 haastateltava urheilija kertoi katsojille pelin säännöt ja historiaa. Pikaluistelussa haastateltiin menestyksestä naisurheilijaa, joka ei muistanut saavuttiko hän toisen vai kolmannen suomenmestaruutensa.

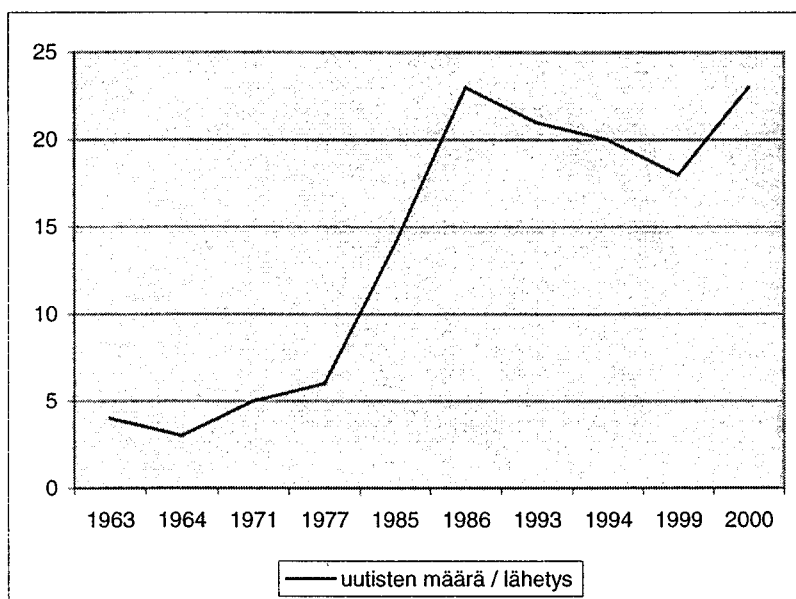
Mainostus kilpailupaikoilla tai vaatteissa oli tähän aikaan olematonta tai vähäistä. 1960-luvulla rallissa autojen kyljissä oli tarroja, joiden tekstit eivät näkyneet televisiokameraan asti. 1970-luvulla rata-ajo- ja motocrossradan sekä jääkiekkokaukalon laidoille ilmestyivät mainoskyltit. Vuoden 1971 Helsingin yleisurheilun EM-kisoissa kotimaiset mainostajat Airam, Hakkapeliitta ja Koff saivat näkyvyyttä stadionilla.

Kuvissa oli näkyvissä aikakaudelle tyypillisiä piirteitä, kuten vanhoja autoja ja moottoripyöriä, puusuksia ja perinteisen tyylin hiihtoa. Kilpailuasut olivat myös epävirallisia ja sekalaisia, kuten villa- ja verkkopaitoja, eikä ajohaalareita ja kypärää kuten nykyään. Kilpailujen toimitsijat sen sijaan olivat hyvinkin virallisia puvuissaan ja solmioissaan. Televisioesiintymistä ei oltu selvästikään harjoiteltu, vaan haastattelutilanteissa oltiin jännittyneitä tai toisaalta hyvin luonnollisia.

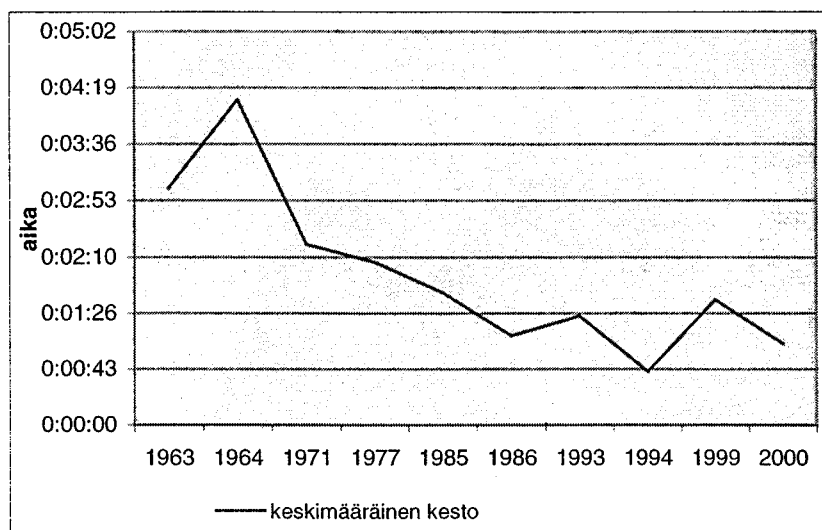
Ensimmäisen lähetyksen tunnuksena oli piirretty mustavalkoinen kuva, jossa oli kuva juoksijasta lähtötelineissä, kori- tai lentopallo, tennis- tai pesäpallo ja purjehtija. Keskellä luki ”Urheiluruutu.” Musiikki toi mieleen Suomi-Filmit. Toisen lähetyksen tunnuksessa oli symboliikkaa: kukko juoksi kukkuloilla ja tuli sitten etualalle kainalossaan kyltti, jossa oli teksti ”Urheiluruutu.” Tässä viitattiin urheilutoimittaja Anssi Kukkoseen ja urheilutoimituksen päällikköön Seppo Kannakseen, joiden yhteistyötä Urheiluruudun kokoaminen pääasiassa oli.

7.2.2 Kansainvälistymisen ja teknistymisen 1980-luku.

1980-luku oli kansainvälistymisen ja teknistymisen aikaa. Vuonna 1985 oli ulkomailta peräisin olevia miesten urheilu-uutisia noin 45 prosenttia kaikista urheilu-uutisista, ja seuraavana vuonna oli mukana naisetkin. Tällöin ulkomaisia uutisia oli lähetyksajasta yhteensä noin 30 prosenttia. Kotimaiset naisten urheilu-uutiset olivat mukana säännöllisesti pienellä yhden – kolmen uutisen osuudellaan.

KUVIO 2. Urheiluruudun uutisten kappalemäärän muuttuminen.

KUVIO 3. Urheiluruudun uutisten keston muuttuminen.

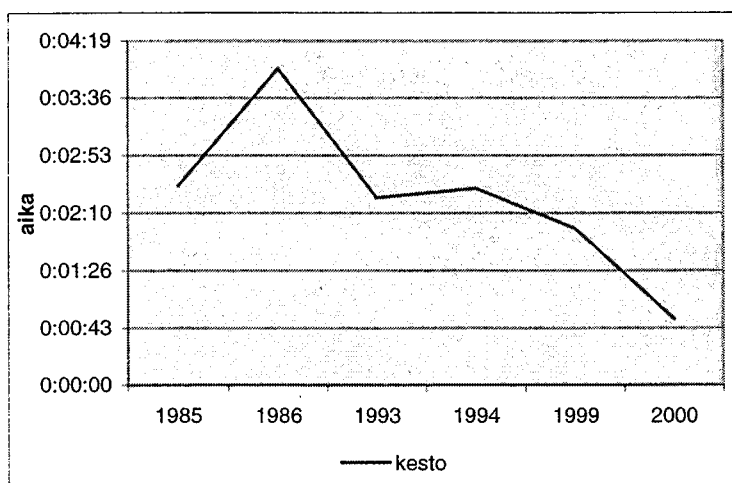
Uutisten ja lajien kappalemäärät lähetystä kohden nousivat 1980-luvulla jyrkästi (kuvio 2). Tähän vaikuttaa tietysti ohjelma-ajan piteneminen 10-15 minuutilla, mutta huomattavaa on myös uutisen keskimääräisen keston lyheneminen enää puolentoista minuutin – minuutin mittaiseksi (kuvio 3).

Vuoden 1985 lähetyksessä joukkuelajeista kerrottiin enemmän kuin yksilölajeista kotimaan uutisissa, mutta ulkomaan uutisissa sekä seuraavan vuoden ohjelmassa yksilölajeista kerrottiin useammin. Lajeissa oli vanhoja tuttuja hiihtoa, jääkiekkoa, jääpalloa, jalkapalloa, pikaluistelua, yleisurheilua, jääratallia, painonnostoa, telinevoimistelua ja uintia. Myös muut palloilulajit (kori-, lento- ja käsipallo) käytiin läpi tarkoin esittämällä tulokset ja sarjataulukot myös graafisesti. Talvilajeista uutisoitiin lisäksi mäkihypystä, ampumahiihdosta, alppihiihdosta ja freestylestä. Viimeksi mainittujen uusien alppilajien lisäksi myös judo ja shakki toivat uutta väriä uutistarjontaan.

Kansainvälistymisestä huolimatta lähetysten ensimmäiset uutisaiheet olivat kotimaisia: jääkiekon SM-liiga ja mäkihypyn SM-kilpailut. Osassa ulkomailta tulevista uutisista suomalaisuutta korostettiin, esimerkiksi suomalaisen saavuttaessa freestylessä ensimmäisen maailmanmestaruusmitalin. Yleensä suomalaisten menestys maailmalla kerrottiin, mutta oli myös paljon uutisia, joissa suomalaisia ei mainittu lainkaan, esimerkiksi NHL-jääkiekko, lentopallon Eurooppa Cup, englantilainen ja saksalainen jalkapallo, shakki ja tennis. NHL-jääkiekossa syntynyt tappelu oli uutisen kohokohta, Ruotsissa pelatun tennisturnauksen rahapalkkioiden summat kerrottiin, ja shakissa analysoitiin peliä sekä kerrottiin voittaja Kasparovista. Telinevoimistelun MM-kisoista kertovan uutisen lopuksi kerrottiin kisojen televisointiajat. Urheilijoiden lisäksi haastateltiin myös valmentajia.

Seuraavasta SM-liigan jääkiekko-ottelusta katsojia informoitiin kokonaan omana uutisenaan. Tulosurheilu-uutisten lisäksi katsojille välitettiin taiteellinen elämys Suomen naisten liikuntakasvatusliiton perinteisestä naisvoimistelupäivästä Helsingin Kansallisteatterissa. Kuvissa näytettiin erilaisia ohjelmia joita olivat esittämässä eri puolilta Suomea kokoontuneet voimistelijat.

Teknisten keinojen käyttäminen ohjelmanteossa lisääntyi edellisestä vuosikymmenestä. Tuloksia ja sarjataulukoita esitettiin graafisesti, ja toimittajan sivulla näkyi urheilulajin logo tai jokin muu kuva. Grafiikan käyttö tulosten esittämisessä oli huipussaan otoksessani vuonna 1986, jolloin sitä näytettiin yhteensä lähes neljä minuuttia (kuvio 4). Tuloksia kerrottaessa näytettiin kyseessä olevan urheilijan kuvaa, jos kuvaa kilpailutapahtumasta ei ollut tai sen näyttämiseksi ei ehkä ollut aikaa. Lähetykset olivat värillisiä. Ohjelmanteossa oli mukana entistä isompi toimittajajoukko. Lähetysiä oli tekemässä yhdeksän ja kymmenen toimittajaa, joista kaikki olivat miehiä. Selostus oli sujuvaa, asiantuntevaa ja monipuolista, sisältäen joskus keventäviä huomautuksia, kuten: ”Keskustelua viritti kisatytöjen määrä, onkohan se riittävä?” Matti Nykäsen saadessa onnitteluja mäkihypyn Suomen mestaruudesta.

KUVIO 4. Graafisen esityksen kesto Urheiluruudussa.

Mainostuksen näkyminen kuvissa lisääntyi huomattavasti. Kaikissa pallopeleissä peliasut ja -kentät olivat täynnä mainoksia. Yksilölajeissakin, kuten tennis ja voimanno, niitä oli laidoilla ja seinillä. Kotimaan hiihtouutisissa mainonta oli vähäisintä.

Uutisankkurit olivat välijuonnoissa kuvassa melko vähän. Asuna heillä oli neulepaita, kauluspaita ja solmio, ja esiintymistyyliä voisi luonnehtia vakavaksi. Aikakauttaan kuvastivat taustalla ja grafiikassa käytetyt värit: vaaleansininen, ruskea ja valkoinen.

Tunnusmusiikkina 1980-luvun otoksessani oli klassikoksikin muodostunut Leevi and the Leavingsin kappale ”Tuhat markan seteli” sekä alussa että lopussa. Musiikin aikana näytettiin kuvaa uutisoitavista tai uutisoiduista lajeista.

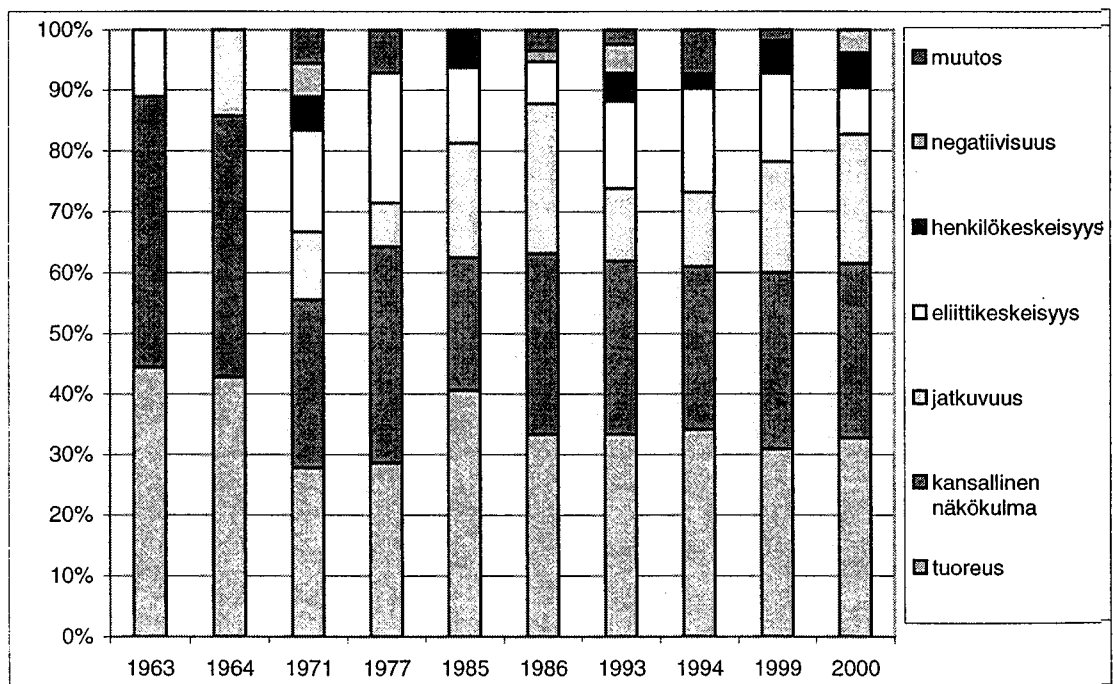
7.2.3 Tarjonta monipuolistuu 1990-luvulla

1990-luvulla Urheiluruudun uutistarjonta monipuolistui entisestään. Mukaan mahtui nyt myös joitakin lapsista tai nuorista sekä erityisryhmistä kertovia uutisia koti- ja ulkomailta. Naisten urheilu-uutisia esitettiin entistä enemmän. Vuonna 1993 ja 1994 oli kotimaisia uutisia koko lähetyksistä suurin osa, noin 80 prosenttia. Vuonna 1999 luku putosi reiluun 40 prosenttiin, ja vuonna 2000 koti- ja ulkomaisia uutisia oli yhtä paljon. Vuonna 1993 kotimaan joukkue- ja yksilölajeissa uutisoitiin molemmissa sekä miehistä, naisista että lapsista/nuorista. Ulkomailta kerrottiin miesten ja lasten/nuorten urheilusta. Vuosina 1994 ja 2000 uutisoitiin vain miehistä ja naisista sekä Suomesta että muualta, mutta vuoden 1999 lähetys oli koko otoksen monipuolisin. Kotimaasta kerrottiin miehistä, naisista, erityisryhmistä ja hevosurheilusta. Ulkomailta raportoitiin miesten, naisten ja lasten/nuorten urheilusta. Yksilölajeista kerrottiin yleensä kappalemäärältään enemmän kuin joukkuelajeista.

Uutisten kappalemäärä lähetyksistä kohden oli samaa luokkaa kuin 1980-luvulla, 18-20. Uutisen keskimääräinen kesto lyheni entisestään, ja se oli lyhimmillään vuonna 1994, vain 41 sekuntia. Silloin koko lähetyksen kesto oli normaalia jopa noin 15 minuuttia lyhyempi, mutta uutisten kappalemäärä oli sama kuin pidemmissä lähetyksissä. Muissa lähetyksissä uutisen keskimääräinen kesto vaihteli minuutista puoleentoista.

Lajeissa esiintyivät tutut palloilulajit sekä talvilajeista tutut hiihto, ampumahiihto, mäkihyppy, alppihiihto ja pikaluistelu. Yleisurheilu ja ralli olivat myös perinteisesti mukana. Uusia mukaantulleita lajeja olivat triathlon, golf, biljardi, pyöräily, rallisprintti, sulkapallo, yhdistetty, keilailu, ravit, esteratsastus, istumalentopallo ja formula 1.

Suomalaisten urheilijoiden menestystä seurattiin entistä tarkemmin. Useissa lyhyissä uutisissa kerrottiin vain suomalaisurheilijan sijoitus ja tulos, esimerkiksi yleisurheilussa ja keilailussa. Ulkomaisissa joukkuelajeissa kerrottiin suomalaisjäsenten edesottamuksista. Joissain ulkomaan uutisissa suomalaisia ei ollut mukana, kuten alppihiihdossa, yleisurheilussa ja Englannin jalkapallossa, mutta tällaisia uutisia oli vähemmän kuin viime vuosikymmenenä. Otoksen kaikissa lähetyksissä ensimmäinen aihe kosketti Suomea. Vuonna 1993 lähetys avattiin yleisurheilun Kalevan Kisoilla ja keihäänheitolla, vuonna 1994 kerrottiin jalkapallon EM-kisojen Suomen lohkon otteluohjelmasta ja vuosina 1999 ja 2000 hehkutettiin moottoriurheilun suomalaismenestyksestä Mika Salon oltua formulakisan toinen ja Marcus Grönholmin voitettua MM-rallin osakilpailun.

KUVIO 5. Urheiluruudun uutiskriteerit vuosittain.

Uutiskriteereissä esiintyi nyt edellisvuosia säännöllisemmin ja suuremmissa määrin henkilökeskeisyys (kuvio 5). Uutisissa keskityttiin tulosten lisäksi usein yhteen urheilijaan, jonka näkökulmasta kilpailutapahtumaa tarkasteltiin. Muutos oli kriteerinä mukana satunnaisesti, silloin kun oli tehty ennätyksiä, tai jokin muu olosuhteen muutos oli tapahtunut. Tällainen oli vuonna 1994 TUL:n koripallojaoston ja Suomen

Koripalloliiton yhdistyminen. Negatiivisia uutisia oli melko vähän, ja ne olivat usein kilpailun peruuntuminen sään vuoksi, onnettomuus tai urheilijan negatiivinen kokemus.

Uutisissa oli yleensä mukana paljon haastatteluja, sekä monipuolista kuvaa kohokohdista, aikalisistä ja jopa maisemista. Useissa lajeissa kerrottiin tulosten lisäksi muutakin, muun muassa arvioitiin lajin luonnetta tai tulevaisuutta, pyöräilyssä selvitettiin tempoajon idea ja rallisprintissä sen idea, valmistautuminen, säännöt ja kilpailun eteneminen. Kauppi-rallissa kerrottiin yhden kuljettajan valmistautumisesta, sekä vuoden 1983 rallin maailmanmestari Hannu Mikkola muisteli menneitä ja arvioi teknisiä muutoksia. Yleisurheilussa Mika Halvari kertoi valmennusmetodistaan sekä asenteestaan dopingiin. Golf-uutisessa mainittiin palkintorahasummat. Hiihdon SM-kisoista oli tapahtumarikas uutinen, jossa kerrottiin ensin ladulle levitetystä hiekoitussepelistä, ja sitten näytettiin ilmeisesti vahingossa tallentunutta kuvamateriaalia, jossa hiihtäjä – lopulta kisan voittanut – Jari Isometsä huomaa juuri ennen lähtöä käyttävänsä väärä välineitä: ”Voi vittu mul on Harrin sauvat!”

Tulevien ohjelmien mainospaloja liitettiin uutisten yhteyteen tai ne olivat kokonaan omana uutisenaan. Tulevien arvokisojen televisioinnin ajankohta ja kanava (TV1 tai TV2) kerrottiin, ja kuvassa esiintyi koitoksessa olevia urheilijoita, tai kisatunnus, taustalla musiikkia tai lajiin liittyviä ääniä, kuten ralliauton kaasutusta tai keihäänheittäjän karjuntaa. Muita ei tuloksista kertovia uutisia olivat lisäksi EM-jalkapallon otteluohjelma, raviurheilun kehittäminen Suomessa, lasten lumitapahtuma Helsingin Olympiastadionilla ja viihteellinen kooste rallikuljettaja Marcus Grönholmin ajosta. Lisäksi henkilökuvissa esiteltiin maastopyöräilijä Katja Repo ja kävelijä Valentin Kononen. Suurelle yleisölle tuntemattomampi Katja Repo kertoi lajinsa ja saavutustensa lisäksi itsestään, tukijoukoistaan, koulutuksestaan, perheestään ja tulevaisuuden haaveistaan. Valentin Konosen kohdalla seurattiin testaustilannetta ja otettiin selvää tämän hetken kunnosta, verrattiin sitä aikaisempiin vuosiin ja kysyttiin ensi kauden tavoitteista. Veikkaus oli mukana vuosien 1993 ja 1999 lähetyksissä, kun jalkapallon Suomen mestaruus- eli Veikkausliigan yhteydessä näytettiin 1X2-tulokset ja luettiin voitonjako.

Yhteiskuntaamme ja urheiluakin 1990-luvulla koskettaneet ympäristöön, tasa-arvoon ja syrjäytymiseen liittyvät asiat eivät tulleet esille otoksessani. Dopingista puhuttiin yhden haastattelun yhteydessä vuonna 2000, väkivallasta ei lainkaan. Liikuntapolitiikkaa käsittelevä uutinen oli mukana otoksessani koripallouutisen alussa vuonna 1994, kun kerrottiin TUL:n koripallojaoston ja Suomen Koripalloliiton yhdistymisestä. Yle kertoo vuosikirjoissaan Urheiluruudun seuranneen aktiivisesti järjestöuudistusta. Täysin pelkkä viihteellinen juttu oli mukana vuonna 2000, jolloin näytettiin kooste rallista keskittyen menestyneeseen suomalaiseen kuljettajaan musiikin soidessa taustalla. Tällä oli tarkoituksena kuvata katsojille ralliurheilun vauhdikasta maailmaa, jännitystä ja menestystä, sekä keventää ohjelmaa tiiviin asiapitoisten uutisten lomassa.

Tekniikan käyttö modernisoitui. Taustalla näkyvä grafiikka kuvasi kerrottavaa lajia himmeänä ja tyylikkäänä. Lajien tai joukkueiden logot sekä esiintyvien henkilöiden ja toimittajien nimet sekä paikkakunnat olivat ruudussa. Graafisten kuvioden käyttö sarjataulukoiden ja tulosten esittämisessä väheni ratkaisevasti 1980-luvusta. Vuonna 2000 niitä näytettiin yhteensä vain 50 sekuntia. Tähän voi olla syynä uutisen keskimääräisen keston lyheneminen; enää ei ollut aikaa näyttää taulukoita ja tuloksia kirjoitettuna.

Mainostus lisääntyi entisestään edellisvuosikymmenestä. Nyt sitä oli niin paljon kaikkialla (asut, välineet, laidat, kenttä joka lajissa), että kaikkea ei ollut mahdollista edes rekisteröidä katsoessaan. Huomattavaa oli, että haastatteluja varten urheilijan tai muun henkilön vaatetus oli sellainen, jossa mainostus näkyi, esimerkiksi lippahattu.

1990-luvulla tuli uusi tunnusmusiikki ja grafiikka. Lopetuksessa näytettiin tulevan arvokisan, tässä tapauksessa Stuttgartin vuoden 1993 yleisurheilun MM-kisojen tunnus, toisessa sama logo kuin alussa, ja viimeisessä formulakisan ulosajoja ja samppanjan ruiskutusta taustallaan blues-musiikkia. Vuonna 2000 alkuun tuli jälleen uusi tunnusmusiikki ja grafiikka. Lopetuksessa muistutettiin vielä tulevasta rallikoosteesta, ”Kannattaa katsoa!”

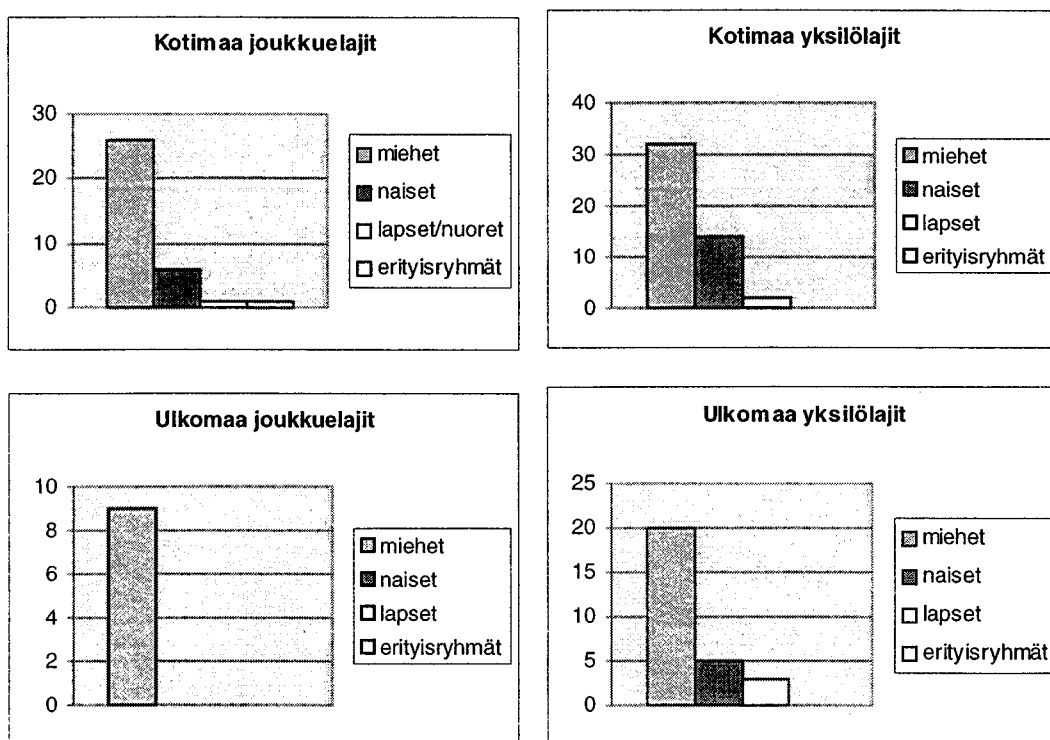
Eniten toimittajia yhtä ohjelmaa kohti otoksessani oli vuonna 1993, jolloin mukana oli yksitoista mies- ja yksi naistoimittaja. Naistoimittajan tekemä urheilu-uutinen koski jousiammuntaa. Vuonna 2000 naistoimittajia oli kaksi, jääkiekkouutisessa ja lasten lumitapahtumasta kertovassa uutisessa. Lumitapahtuma on selkeästi pehmeä ja naisellinen aihe, mutta jääkiekko perinteinen miehinen laji. Sekä jousiammunnassa että jääkiekossa oli haastatteluja. Jääkiekossa toimittaja pyrki pelkän pelianalyysin lisäksi saamaan esille valmentajan inhimillisen puolen kysymällä mitä hän aikoo sanoa pelaajilleen mennessään pukuhuoneeseen voitettun pelin jälkeen. Taustoihin ja ihmiseen perehtyvä lähestymistapa lisääntyi otoksen loppupuolella toimittajasta riippumatta. Monissa uutisissa urheilijan annettiin kertoa kilpailusta tai ottelusta omasta näkökulmastaan. Uutistenlukijana toimi joka kerralla mies.

Aikakaudelle tyypillisiä tyyllisiä piirteitä oli toimittajien rento ja vapaa tapa kertoa uutisia. Sanonnat kuten ”Onnittelut koko porukalle!”, ”Hienoa pojat!” ja ”Tässä David Murphy ja Murphyn laki...” (jalkapalloilijan tehdessä maalin) lisääntyivät selostuksessa. Uutisten lukija oli usein kuvassa eri uutisten välillä kertoen uutisen intron. Se rauhoitti ohjelman kulkua ja teki seuraamisen miellyttäväksi. Taustalla oli graafisia kuvioita ja viimeisessä lähetyksessä televisioruutuja toimituksesta. Pukeutuminen oli asiallista ja muodikasta: pikkutakki ja solmio vihreänä, harmaana ja keltamustana.

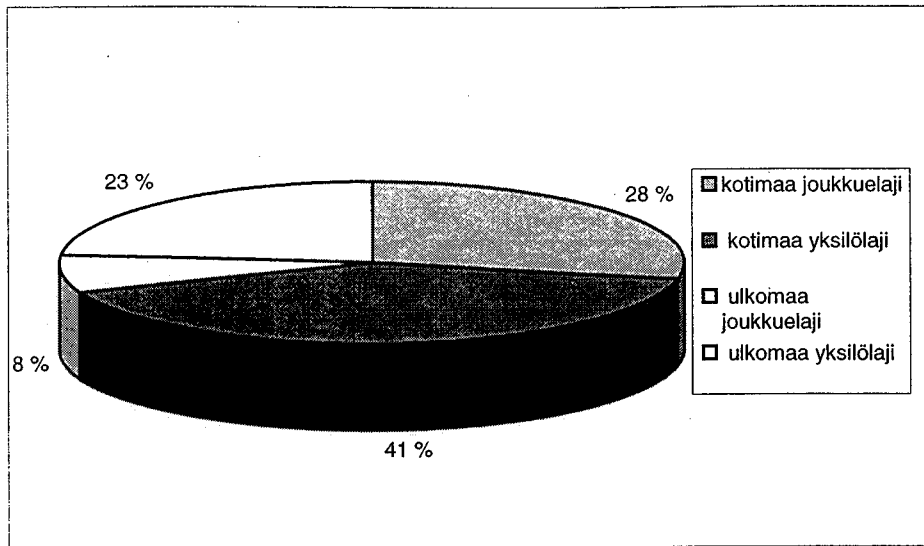
7.2.4 Tarjonnan kokonaisuus 1963-2000

Eniten niin koti- kuin ulkomailta, sekä joukkue- ja yksilölajeista oli otoksessani uutisoitu miehistä. Kotimaiset urheilu-uutiset raportoivat eri ryhmistä monipuolisemmin, kun taas ulkomaiset keskittyvät enemmän miehiin. Ulkomaisissa joukkuelajeissa muut ryhmät eivät saaneet edustusta lainkaan (kuvio 6). Kun verrataan kotimaisen ja ulkomaisen joukkue- ja yksilölajien saavuttamaa huomiota, voidaan todeta, että kotimaisia uutisia välitettiin yhteensä enemmän kuin ulkomaisia, ja sekä koti- että ulkomailla yksilölajit saivat suurempaa huomiota kuin joukkuelajit. Koko otoksen uutisista 41 prosenttia oli kotimaasta yksilölajeista, 28 prosenttia kotimaasta joukkuelajeista, 23 prosenttia ulkomailta yksilölajeista ja kahdeksan prosenttia

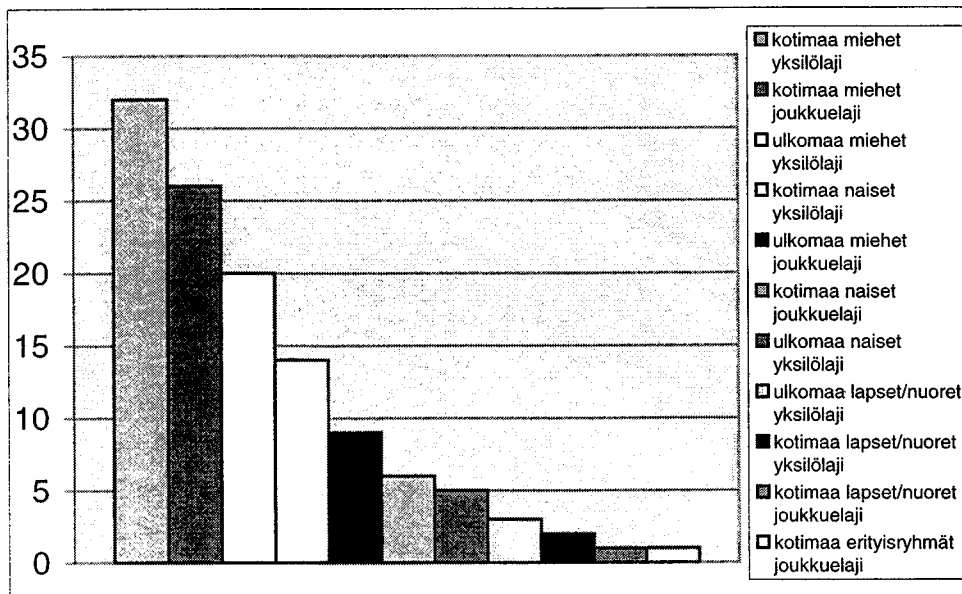
ulkomailta joukkuelajeista (kuvio 7). Tähän tietysti vaikuttaa alkuvuosien tekniikan tuomat rajoitteet. Kotimaasta miesten yksilölajeista kertovat uutiset olivat koko otoksen suosituin aihe, mutta se ei ottanut ykkössijaa vuosina 1985, 1986, 1999 ja 2000. Silloin edelle menivät uutiset kotimaan miesten joukkuelajeista tai ulkomailta miesten yksilölajeista. Kotimaisista miesten joukkuelajeista kertovat uutiset olivat toiseksi yleisin aihe ja ulkomailta miesten yksilölajeista kerrottiin kolmanneksi eniten (kuvio 8).

KUVIO 6. Koti- ja ulkomaisten joukkue- ja yksilölajien uutisointi Urheiluruudussa 1963-2000.

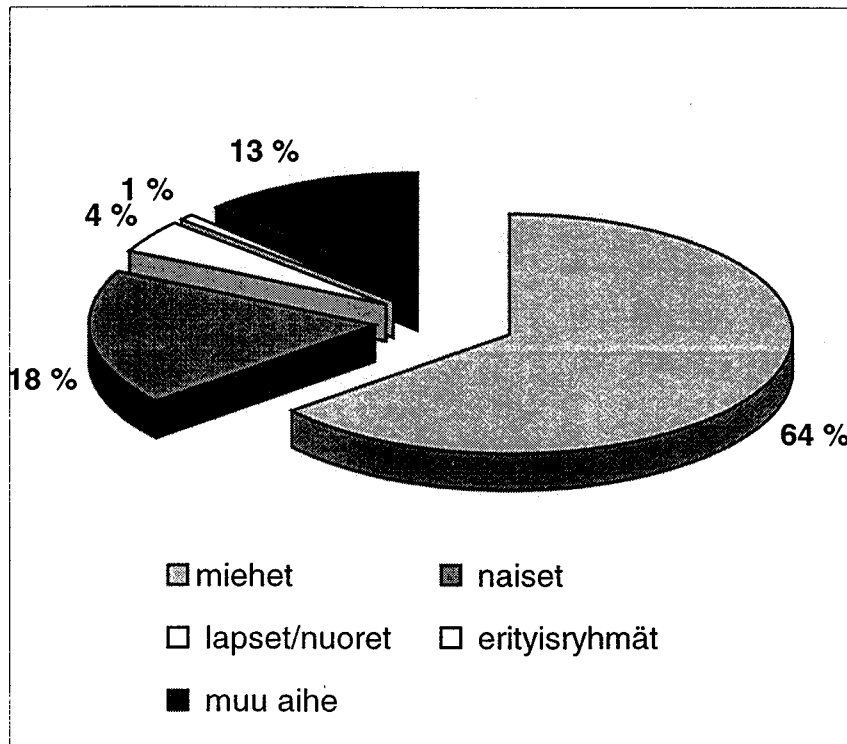

KUVIO 7. Koti- ja ulkomaisten joukkue- ja yksilölajien osuudet Urheiluruudussa 1963-2000.

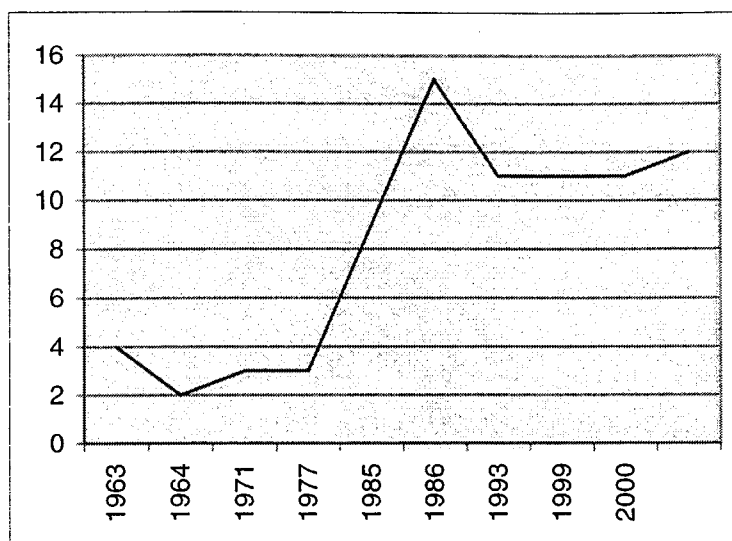
KUVIO 8. Urheiluruudun uutisten jakautuminen ryhmittäin suosituimmuusjärjestyksessä 1963-2000.

Koko otoksessa miesten urheilu-uutisten osuus kaikista uutisista oli 64 prosenttia, naisten 18 prosenttia, lasten/nuorten neljä prosenttia, erityisryhmien yksi prosentti ja muista kuin urheilutuloksista kertovien aiheiden osuus 13 prosenttia (kuvio 9).

KUVIO 9. Urheiluruudun uutisten jakautuminen 1963-2000.

Lähetyksessä uutisoitavien lajien määrä lisääntyi lähetyksajan pitenemisen ja uutisen keskimääräisen keston lyhenemisen myötä. Lajimäärän kasvu oli jyrkintä 1980-luvulla (kuvio 10). Yhteensä otoksessa esiintyi 39 eri lajia. Kolme suosituinta lajia olivat sekä kappalemäärältään että ajallisesti jalkapallo, yleisurheilu ja jääkiekko. Ralli, lentopallo, koripallo ja hiihto tulivat seuraavina.

KUVIO 10. Urheiluruudussa esiintyneiden lajien kappalemäärän muuttuminen 1963-2000.

8 POHDINTA

Ennen Urheiluruudun perustamista urheilu-uutiset kerrottiin illan pääuutislähetysten yhteydessä. Kun uutislähetystä uudistettiin 1960-luvun alussa, päätettiin urheilu-uutisille perustaa oma ohjelmansa sunnuntai-iltaisina. Urheilu oli tullut tässä vaiheessa niin tärkeäksi asiaksi yhteiskunnassa, ja niin suosituksi aiheeksi yleisön kannalta, ettei se enää mahtunut ajallisesti normaalin uutislähetysten joukkoon. Sille oli siis selviä paineita perustaa oma lähetysensä. Ruotsissa urheilulla oli jo tässä vaiheessa oma ohjelmansa, josta meillä saatettiin ottaa mallia.

Urheiluruudun sisältö määriteltiin alusta pitäen koskemaan urheilutuloksia, ja täten siis kilpa- ja huippu-urheilua. Painostusta muunkinlaisen urheilun tarkasteluun on ollut, mutta poliittiset, pohtivat tai kuntourheilua käsittelevät aiheet sijoitettiin muihin ohjelmiin. 1990-luvulla Urheiluruudun uutisten aihepiirit monipuolistuivat, ja ohjelma sai näin uusia ulottuvuuksia. Urheiluruudun ilmeen uudistumiseen vaikutti osaltaan

kanavakilpailu, mutta toisaalta Yleisradiolla ei ollut kovinkaan montaa muuta erityyppistä urheiluohjelmaa tarjonnassaan.

Uusien lajien syntyessä ja urheilutapahtumien määrän kasvaessa uutisoitavat aiheet lisääntyivät. Tällöin oli aiheellista lisätä ensin Urheiluruudun pituutta, ja sitten lähetysten määriä viikossa. 30-vuotisen taipaleen täytyessä ohjelma muuttui päivittäiseksi. Muutokselle oli hyvänä edellytyksenä ohjelman suosio, sekä suotuisa paikka illan pääuutislähetysten jäljessä. Katsojat jäivät helposti kanavalle, mikä oli Yleisradion katsojaosuuksia laskettaessa tärkeää. Suuntaus kertoa paljon lyhyitä uutisia kuvaa nykyaikaista kiireistä elämää, jossa yhteen aiheeseen kohdistettava kiinnostus laskee nopeasti.

Urheiluruutu on seurannut aikansa ilmiöitä koko ajan jossain määrin, vaikka sen sisältö onkin melko tiukasti rajattu tulosurheiluun. Muutos näkyy uusien lajien uutisoinnissa, kansainvälisyyden lisääntymisessä, naisten sekä lasten/nuorten urheilun uutisoinnin lisääntymisessä, ja muiden kuin tuloksista kertovien uutisten lisääntymisessä. Myös aiheen käsittelytapa on muuttunut enemmän taustoja kertovaksi, ja viihteellisiä uutisia on tullut lisää. Tekniikan kehittyminen on tuonut omat muutoksensa lähetysten ulkoasuun, ja naistoimittajia on tullut mukaan aikaisemmin niin miehiseen urheilutoimitukseen.

Uutiskriteereistä tärkeimpiä koko otoksessa olivat tuoreus ja kansallinen näkökulma. Suomalaisuuden ja suurten urheilusankareiden esiinnostaminen ovat olleet merkittäviä uutisteemoja koko Urheiluruudun esittämisaikana. Liikuntakulttuurin kaupallistumisen myötä aiheen sisältö muuttui: maamme maailmankartalle juosseiden kestävyysjuoksijasankareittemme tilalle ovat tulleet ulkomaisten seurojen ja tallien palkkaamat ulkomailla asuvat suomalaisurheilijat. Eliittikeskeisyyden uutiskriteeri on tullut tärkeämmäksi, ja suomalaissankareista kerrotaan sitä innokkaammin, mitä suurempia palkkioita he työssään ansaitsevat. Kritiikittömyys on tyypillistä suomalaismenestyksestä kerrottaessa, ja saavutuksia yliliiioitellaan ottamatta huomioon niiden todellista media-arvoa kansainvälisellä tasolla.

Henkilökeskeisyyden lisääntyminen kuvaa yhteiskunnan muuttumista yksilökeskeisemmäksi. Nykyisin urheilijoiden liikkumisen vuoksi heidän edustamiensa seurojen tai maiden merkitys on vähentynyt. Tätä kehitystä tukevat sponsorointi ja media, jotka yhdessä nostavat huiput ja sankarit esille. Seuran tai maan edustuksen vaihtamiseen liittyvät useammin taloudelliset seikat kuin tunnearvot. Suomalaisuus tulee nykypäivänä eniten esiin yksittäisistä kallispalkkaisista urheilijasankareista kerrottaessa. Lajien kannalta suuret esikuvat ovat myös hyödyksi, sillä heidän vetovoimansa saa lajin harrastajamäärät nousuun. Toisaalta Urheiluruudussa pelkkien henkilökuvien tarkoituksena on antaa katsojille enemmän taustatietoa tulosten lisäksi, sekä kertoa urheilijoista ihmisinä. Urheilijoita, sponsoreita ja lajia ajatellen henkilökuvien julkisuusarvo on merkittävä.

Vaikka uusia lajeja onkin tullut lisää uutisointiin, ovat suosituimmat aiheet olleet kautta ohjelman lähetysajan samoja. Yleisurheilu, hiihto, jääkiekko ja autourheilu ovat perinteisiä suomalaisia lajeja sekä suomalaisten harrastuksina että televisiosta seurattuina. Jalkapallo maailman suosituimpana urheilulajina on yksi katsotuimpia ja eniten uutisoituja lajeja myös meillä, vaikka kansainvälinen menestys joukkueena Suomelta vielä puuttuukin. Kaupallisuus on vaikuttanut uutisointiin niin, että meilläkin seurataan eniten maailmalla mainostuloja kerääviä lajeja. Urheilujournalismi muuttuu valitettavan vähän ja se seuraa valtavirtaa suosimalla suosittuja. Muutoksiin ei uskalleta ryhtyä, vaan pelataan varman päälle ja näytetään sitä, minkä tiedetään entisen perusteella kiinnostavan.

Otoksessani esiintyneistä 39 lajista vain kaksi, telinevoimistelu ja esteratsastus, ovat tutkimusten perusteella naisia kiinnostavia lajeja. Naisvoimistelua esitettiin taiteen muodossa Suomen Naisten Liikuntakasvatusliiton vuosijuhlilta, mutta tulosurheilupuolella maskuliiniset lajit täyttivät uutistarjonnan lähes kokonaan. Nuorisoa ja miehiä kiinnostavia vauhdikkaita joukkue- ja kontaktilajeja näytettiin paljon, sekä vanhempaa väestöä sekä maanviljelijöitä ja työväestöä kiinnostavia yksilölajeja kuten hiihtoa, yleisurheilua, painonnostoa ja mäkihyppyä. Ylempien toimihenkilöiden suosimat tennis, squash, sulkapallo ja pyöräily esiintyivät myös otoksessa.

Miesten urheilu on ollut tärkein uutisaihe koko ohjelman historian. Tässä median ja suosion välillä on kehä: media synnyttää suosiota, mutta se ei ole kiinnostunut ellei suosiota ole. Myös katsojat liittyvät tähän: miehet seuraavat urheilua enemmän kuin naiset ja he ovat kiinnostuneempia miesten urheilusta. Toisaalta naiset voisivat olla aktiivisempia urheilun seuraajia, jos naisten urheilua näytettäisiin enemmän. Vähäisemmät harrastajamäärät vaikuttavat myös suosioon, mutta tulevaisuudessa naisen roolin muuttuessa ja naistenkin vapaa-ajan lisääntyessä tämä tulee muuttumaan.

Nuorisourheilu täyttää harvoin eliittikeskeisyyden ja henkilökeskeisyyden uutiskriteerejä, minkä vuoksi se saa vain vähän näkyvyyttä mediassa. Lasten ja nuorten urheilusta raportoitiin samoin kuin aikuisten urheilusta, eli kerrottiin tulokset ja menestyminen. Tämä on varsin vakava tapa suhtautua urheiluun, ja se on Suomessa nuorisourheilunkin kohdalla yleistä. Lajien harrastajamäärät koostuvat suurimmaksi osaksi juuri lapsista ja nuorista, mutta urheilu-uutisissa pääsevät esiintymään vain harvat erityistä lahjakkuutta tai kansainvälistä menestystä saavuttaneet junioritähdet. Nuorilta odotetaan menestystä ja ennätyksiä siinä missä aikuisilta, eikä anneta heidän rauhassa kasvaa, kypsyä ja kehittyä urheilijoina. Lapsista ja nuorista kertovien juttujen tulisi kuvata urheilua laajemmassa mielessä, kuin vain kilpailuista ja menestyksestä. Myös median tulisi muistaa, ettei voitto ole tärkeintä, vaan osallistuminen.

Erityisryhmien liikunnasta kerrottiin otoksessani vuonna 1999 kerran. Ollakseen tasa-arvoinen kaikkia urheilun harrastajaryhmiä kohtaan Urheiluruudun tulisi huomioida vammaisurheilua enemmän. Suositulla urheiluohjelmalla on vaikutusta ihmisten tietoihin ja asenteisiin, ja vammaisurheilijoiden sankarilliset taistelut urheilukentillä ansaitisivat huomionosoituksen. Suomalaiset ovat menestyneet kansainvälisissä arvokisoissa hyvin, mutta koska urheilumuotoon ei liity eliittikeskeisyyttä, näkyvyys mediassa on ollut vähäistä.

Otokseeni ei sattunut yhtään naistoimittajaa uutistenlukijaksi, vaikka heitä on ollut mukana jo 1980-luvulta lähtien. Äänessä olevia toimittajanaisia oli kolmessa uutisessa miesten 65:ä vastaan. Suhde on samansuuntainen kuin Collinin ja Vuoren (1999)

tutkimuksessa, joskaan kummankaan tutkimuksen melko pienellä otoksella ei voida tehdä yleistyksiä.

Urheiluruutu seuraa hyvin Yleisradion yleistä linjaa asiapitoisena, vaihtelevana, hyödyllisten tietojen ja uutisten toimittajana, ja suuren katsojajoukon kiinnostuksen saavuttajana. Luotettavuudellaan ja laadullaan se palvelee katsojia päivittäisten urheilutapahtumien informoijana, mutta yllätyksiä kaipaavat saavat harvoin vaihtelua uutisaiheisiin.

Urheiluruudun lähetykset kuvaavat aikansa liikuntakulttuurin ominaispiirteitä Suomessa. 1960 ja 1970 -lukujen ohjelmissa uutisten kesto oli pitkä ja tempo rauhallinen. Kilpailullis-valmennukselliselle kaudelle ominaisesti aiheet raportoivat kotimaisista urheilutapahtumista. 1960-luvulla uutiset koskettivat vain miesten urheilua, mutta 1970-luvulla urheiluharrastuksen lisääntyttyä koko kansan, ja siten myös naisten keskuudessa, uutisiin pääsivät naisetkin. Kaupallisuus ei liittynyt urheiluun vielä suuresti, joten rauhallinen ja luonnollinen vaikutelma ilman mainoksia ja kirjavia peliasuja korostui. Kuvissa esiintyneet urheilijat urheilivat omasta ilosta ja maansa puolesta.

1980-luvulla nykyaikaisen tekniikan kehittyminen näkyi ohjelmissa. Värit ja grafiikka tulivat mukaan kuvitukseen, ja kuvansaanti eri puolilta maamme ja maailmaa lisääntyi. Liikunnan järjestökentän resurssien kasvu ja systematisoituminen näkyivät lisääntyneenä urheilutarjontana. Uutisten sekä uutisoitavien lajien kappalemäärät kasvoivat rajusti, mikä nopeutti ohjelman tempoa. Mainosten näkyminen kuvaruudussa lisääntyi, ja urheilijat vaikuttivat täten harjoittavan lajiansa ammattimaisemmin kuin ennen. Myös urheilutoimituksen resurssit kasvoivat, ja naisurheilutoimittajat toivat oman uuden lisänsä perinteisesti miesten hallitsemalle alalle.

1990-luvulla ja vuosituhatosen vaihteeseen tultaessa liikuntakulttuurin pirstaloituminen ja postmodernismi näkyivät monipuolistuneina uutisaiheina. Toisaalta vähemmän suosittu lajit ja marginaaliryhmät saivat uutisten kokonaismäärään nähden vain pienen osan uutisoinnin keskittyttyä eniten kansallista menestystä ja suosiota saavuttaneisiin

lajeihin. Yksilöt nostettiin esiin sankareina, ja etenkin yritysmaailman tavoin toimivien seurojen ja tallien suomalaissankarit saivat etuoikeuden tulla uutisaiheeksi. Televisiota varten suunniteltu mainostus oli entistä selkeämpää, esimerkiksi haastattelutilanteissa vaatetuksen ja välineiden osalta. Ohjelman ilme muuttui nuorekkaammaksi sekä kuvitukseltaan että selostukseltaan. Mukaan tuli viihteellisiä koosteita, musiikkia ja keventäviä kommentteja. Taustalla näkyi jännittävästi useita televisioruutuja jossa välkkyi kuvia. Ohjelma sai rock-videomaisia elementtejä, joka kuvaa nykypäivän yhteiskunnassa esiintyvää lyhytjännitteisyyttä ja nopeita vaihteluja.

LÄHTEET

ARKISTOLÄHTEET:

Pöytäkirjat:

Oy Yleisradio Ab:n tv-ohjelmaneuvosto 11.3.1963, 16.1.1966, 11.8.1966, 16.3. 1968, 13.12.1968, 16.1.1969, 24.1.1969, 24.9.1969
 TV-ohjelma 1, Urheilutoimitus 2.5.1968.
 Oy Yleisradio Ab, hallintoneuvosto 27.1.1993.

Kuvanauhat:

Urheiluruutu 18.8.1963, 16.2.1964, 15.8.1971, 16.1.1977, 10.11.1985, 2.2.1986, 1.8.1993, 6.2.1994, 1.8.1999 ja 13.2.2000

KIRJALLISUUS:

- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Alhoniemi, I. 1985. Markku Vainikka TV2:n urheilupomo: Huippu-urheilu ei elä ilman televisiota. TUL-lehti 1985 (8), 5.
- Anderzen, M. 1983. Urheilun asema Yleisradiossa nyt ja tulevaisuudessa. Teoksessa Vuolle, P. (toim.) Liikuntaviestintä. Liikuntasuunnittelun laitos, opetusmonisteita n:o 9. Jyväskylän yliopisto, 82-88.
- Anthony, D. 1954. Urheilu televisiossa. Naisten urheilulehti 1954 (2), 32 ja 44.
- Arponen, A.O. 1998. Tuttu, tuntematon urheilujournalismi. Liikunta ja tiede 35 (4), 27-28.
- Blomberg, H. 1984. Nainen urheilutoimittajana. Liikuntasosiologian pro gradu -työ. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

- Collin, H. & Vuori, S. 1999. Naiset television urheilu-uutisissa. Liikuntasosiologian pro gradu -työ. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Digitalisoinnin tie vuoteen 2005. Esite.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fiske, J. 1987. Television Culture. London and New York: Routledge.
- Fiske, J. 1992. Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Juva: WSOY.
- Halonen, I. K. 1995. Suomenkielisten televisiouutisten nais- ja mieskuva. Teoksessa Sana, E. (toim.) Naiset, miehet ja uutiset. Yleisradion tasavotomikunnan julkaisuja, 11-69.
- Heikkala, J. 1998. Ajolähtö turvattomiin kotipesiin. Liikunnan järjestökentän muutos 1990-luvun Suomessa. Acta Universitatis Tamperensis 641. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Heinilä, K. 1987. Urheilija ja julkisuus. Liikunta ja Tiede 16 (24), 128-129.
- Hemanus, P. 1973. Urheilu tiedotusvälineissä, viihdyttävä ja vaikuttaja. Teoksessa Heinilä, K. & Wuolio, J. Huippu-urheilu ja yhteiskunta. Jyväskylä, 143-146.
- Hemanus, P. 1983. Urheilujournalismi ja huippu-urheilu: heijastussuhde vai symbioosi. Teoksessa Vuolle, P. (toim.) Liikuntaviestintä. Liikuntasuunnittelun laitos, opetusmonisteita n:o 9. Jyväskylän Yliopisto, 40-53.
- Hemanus, P. 1985. Urheilutiedottaminen, ristiriitojen kasauma. Liikunta ja tiede 22 (1), 10-12.
- Hemanus, P. 1990. Journalistiikan perusteet. Johdatus tiedotusoppiin 2. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hentilä, S. 1992a. Poliittista urheilua ja urheilupolitiikkaa. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro. 131. Helsinki: VAPK-kustannus. 235-282.

- Hentilä, S. 1992b. Urheilu järjestyy ja politisoituu. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro. 131. Helsinki: VAPK-kustannus, 133-154.
- Hentilä, S. 1992c. Urheilupolitiikasta liikuntapolitiikkaan. . Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro. 131. Helsinki: VAPK-kustannus, 351-368.
- Hietala, V. 1990. Teeveen merkit. Television lukutaidon aakkoset. Oy Yleisradio Ab, opetusjulkaisut. Vaasa: Vaasa Oy.
- Huovila, T. 1998. Toimittaja - vastuussa oleellisesta muutoksessa. Viestintätieteiden laitoksen julkaisu 16. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Itkonen, H. 1997. Liikuttaako suvaitsevaisuus? Tutkimus liikuntakulttuurin suvaitsevaisuudesta. Joensuun yliopisto: Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 118. Joensuu: Kiteen paino ky.
- Järvinen, H. 1994. Liikunnan ja urheilun joukkotiedotus. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 90, 121-135.
- Kalliomäki, I. 1974. Urheilu ja televisio. TUL 1974 (36), 2.
- Kempas, M. 1986. Pyhä urheilu. Senttejä ja sekunteja, kamppailuja ja ristiriitoja - vaihtoehtoisen kehityksen tie liikuntakulttuurissa. Vaasa: Polyprint Oy.
- Kempas, M. 1992. Huippu-urheilun muutos. Teoksessa Olin, K. ; Itkonen, H. & Ranto, E. (toim.) Liikunnan muutos, murros vai kaaos. Helsinki: Kaivopuiston kirjapaino Oy, 96-103.
- Kisapiiri 1964 (1), Televisio ja urheilu, 4-5.
- Kivikuru, U. & Rantanen, T. 1994. Uutisvälitys. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, A. (toim.) Joukkoviestintä Suomessa. Porvoo: WSOY, 76-91.
- Kulha, K. 1995. Urheilujärjestöjen kujanjuoksu. Urheilun rakenneuudistus 1989-1993. Suomen urheilumuseosäätiö, julkaisu n:o 14. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Laakso, L. 1992. Suomalaisten liikuntaharrastus – mistä on tultu ja minne ollaan menossa? Teoksessa Olin, K. ; Itkonen, H. & Ranto, E. (toim.) Liikunnan muutos, murros vai kaaos. Helsinki: Kaivopuiston kirjapaino Oy, 9-14.
- Liikunta 2025 skenaariot. 1990. Suomalaisen liikuntakulttuurin kehityssuunnat yhteiskunnan muuttuessa. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu n:o 122. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Liikuntakomitea. 1990. Liikuntapolitiikan linjat 1990-luvulla. Komiteanmietintö 1990:24. Valtion painatuskeskus.
- Liikuntatieteellisen seuran Liikunta kansantaloudessa –seminaari. Tiedote 9.3.1989.
- Lounasheimo, I. 1963. Urheilu - televisio. Salon Viesti 1963 (4), 2-3.
- Lyytinen, E. 1996. Urheiluohjelmat. Teoksessa Yleisradion historia, osa 1, vuodet 1926-1949: Perustamisesta talvisotaan. Porvoo: WSOY, 103-108.
- Meriläinen, R. 1993. Urheilujournalismi on liikuntapolitiikkaa väkevämpää. Liikunta ja tiede 22 (4), 64-65.
- Miettinen, J. & Wiio, J. 1994. Televisio. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, A. (toim.) Joukkoviestintä Suomessa. Porvoo: WSOY, 117-136.
- MitäMissäMilloin 1989.
- Moring, I. 1998. Tee se itse -teoria. Grounded Theory mediatutkijan työkaluna. Teoksessa Kantola, Moring & Väliverronen (toim.) Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Tampere: Tammer-Paino Oy
- Narmala, J. 1965. Hämärä ja tulokseton urheilutelevisio. Kuurojen viesti 1965 (4), 16-17.
- Noponen, P. 1960. Urheiluselostuksista televisiossa. Perhepiiri 1960 (1), 23-25.
- Nurmi, S. 1991. Urheilu televisiossa 1987-1990. Tutkimusraportti 1/1991. Oy Ab. Tutkimus Yleisradio - ja kehitysosasto. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Poutanen, E. 1996. Yleisöä ei enää tarvita kun on hallit ja tv-kamerat. Fair Play 1996 (1), 15
- Pänkäläinen, S. 1998. Suomalainen urheilujournalismi. Liikuntatieteellisen seuran impulssi nro XV. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Raatikainen, V. 1982. Televisioinnin ja urheilumainonnan verkot yhä tiukasti sotkussa. Urheilulehti 85 (5), 8-9.
- Raatikainen, V. 1983. Kilpailuselostukset eivät yksin riitä. Urheilulehti 86 (47), 17.

- Saarinen, J. 1987. Radion ja television uutistekstien informaattorakenne. Tampereen yliopisto. Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Salokangas, R. 1994. Suomen Yleisradiotoiminnan historia. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, A. (toim.) Joukkoviestintä Suomessa. Porvoo: WSOY, 93-100.
- Suomen urheilu. 1981. SVUL 1900-1980. Arponen, A. (toim) Hangon kirjapaino Oy. SVUL-strategia 1990-1993.
- Sänkiaho, R. 1992. Kansalaisyhteiskunta ja liikunta. Teoksessa Olin, K. ; Itkonen, H. & Ranto, E. (toim.) Liikunnan muutos, murros vai kaaos. Helsinki: Kaivopuiston kirjapaino Oy, 68-86.
- Tasa-arvoisesti tietoyhteiskuntaan. Yle. Esite.
- Tanhuanpää, A. 1996. Urheilussa analyttisempiä toimittajia kuin politiikassa. Fair Play 1994 (3), 5.
- Tuomioja, E. 1987. Urheilu ulkopolitiikan välineenä. Liikunta ja tiede 24 (6-7), 278-280.
- TV-arkisto. Esite.
- Urheilun suosiota tv:ssä yritetty kauan salata. 1971. Urheilulehti 74 (1), 12-13.
- Vasara, E. 1992a. Liikunta sirpaloituu. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro. 131. Helsinki: VAPK- kustannus. 421-456.
- Vasara, E. 1992b. Miljoonan suomalaisen liike. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro. 131. Helsinki: VAPK- kustannus. 393-420.
- Virtapohja, K. 1996. "Se on siinä." Tutkimus jääkiekon maailmanmestaruudesta, mediasta ja urheilusankaruuden tuottamisesta. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Lisensiaatintyö.
- Vuolle, P. 1983. Urheilu ja liikunta joukkotiedotusvälineissä. Teoksessa Vuolle, P. (toim.) Liikuntaviestintä. Liikuntasuunnittelun laitos, opetusmonisteita n:o 9. Jyväskylän Yliopisto, 74-81.
- Wiio, O. 1988. Urheilun asema joukkoviestinnässä. Teoksessa Urheilun kansallinen merkitys. Liikuntatieteellisen seuran moniste n:o 10, 42-45.
- Yle osavuosisikatsaus tammi-elokuu '99. Helsinki: Ekholmin kirjapaino Oy.

Yle, TV-urheilu. Esite.

Yleistä Ylestä '99. 1999. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy.

Ylen vuosikirjat 1968, 1971-1972, 1973-1974, 1975-1976, 1976-1977, 1977-1978,
1980-1981, 1983-1984, 1984-1985, 1986-1987, 1987-1988, 1989-1990,
1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998

Yle vuosikertomus '98, Helsinki: Painoprisma Oy.

SANOMALEHDET:

Helsingin Sanomat 5.11.1988.

Helsingin Sanomat 1.6.1990.

URHEILURUUDUN LAADULLINEN TARKASTELU

PVM:

ENSIMMÄINEN AIHE:

LAJIT:

MAINOSTUS:

kilpailuasut
kilpailupaikka
välinemainokset

TOIMITTAJA:

TEKNIikka:

kuvaa tapahtumapaikalta
kansainvälistä kuvatarjontaa

SUOMALAISTEN MENESTYS:

MUOTI, VAATTEET, KOSMETIIKKA:

toimittaja
urheilija

TAUSTAMUSIIKKI:

VEIKKAUS:

MUU AIHE: